

mavi nota

MÜZİK VE SANAT DERGİSİ • YIL : 3 • EKİM 1995 • 100.000 TL.

SAYI 17

BU SAYIDA

- can karahan
- gılman kahyaoğlu peremeci
- mehmet atak
- deniz ertan
- a. aydın ilik
- mehmet cemil uğurlu
- emel burçin özgüneş
- evin ilyasoğlu

Ekim ayı ile birlikte yeniden bir koşuşturma, bir sevinç, yaşamımızda bir yoğunluktur başladı sevgili okurlarımız. Ülkemizin günden güne ağırlaşan ekonomik koşullarına rağmen, yaz tatilinin ardından 1995-1996 sanat sezonu ile birlikte okullar da eğitim - öğretim dönemini başlattı. Sanat kurumları Ağustos ayında başladıkları yeni sezon çalışmalarını yine büyük bir hızla sürdürürken ilk temsillerini halkımızın beğenisine sunmak için perdelerini açtı.

Bu arada bizlerde, dergimizin 17. sayısını sizlere ulaştırabilmenin sevincini yaşıyoruz.

FEF MÜZİK EĞİTİMİ BÖLÜMÜ YETENEK SINAVI BU YIL TRABZON'DA YAPILDI.

Günümüzde, bilgisayar ve elektronik teknolojinin ne boyutlara geldiği ve özellikle son yirmi yılda insan yaşamını ne düzeyde etkilediği sorusu hep kafama takılmıştır. Ve bu soruya yanıt aramışım kendimce...

Yazılan ve söylenenlere bakılırsa, yeni teknolojilerin getirdiği değişimler biraz abartılı, bir o kadar şaşırtıcı görünmektedir. Dünya haritasından tutun, toplumların ve toplumsal yaşam biçiminin değişimine kadar her alanda yeni teknolojilerin payı vardır.

Bu nedenle, teknolojiye gelişmeler, düşlerimizde bile erişemeyeceğimiz bir hızla önümüze yeni olanaklar koymaktadır. Öyle ki bugünün teknolojisi yarın eskimektedir.

Müzik Eğitimi ve öğretimi de doğal olarak bu gelişimden payını almıştır, ya da almak zorundadır. Çünkü elektronik ve bilgisayar teknolojisi gündelik yaşama girmiştir. Müzik öğretimi bunun dışında kalmaz.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzikoloji Bölümü öğretim görevlisi, besteci ve müzik eğitimcisi

Sayın Ertuğrul Bayraktar, "Müzik Öğretimi ve Çağdaş Teknoloji" başlıklı çalışmasında bu yeni boyut açısından konuyu irdelemekte ve müzik eğitimcilerine yeni ip uçları vermektedir. Sayın Ertuğrul Bayraktar, çalışmasında teknolojinin gelişmiş ürünü olan özellikle klavyeli çalgılara değindikten sonra soruna şöyle yaklaşmaktadır: "Eğitimciliğinin yanı sıra, müzik öğretmeninin sanatçı kişiliğide çok önemlidir. Müzik dersi bir sanat dersidir. Öğretmen, sanatçı kimliğiyle öğrencilerini etkilemeyi başarmak zorundadır. Çünkü bir anlamda sınıfta varoluşunun nedeni budur." İşte değerli okurlarımız, şu andan itibaren karşımıza yeni bir "müzik öğretmeni modeli" çıkmaktadır: "Teknolojinin olanaklarını üst düzeyde kullanan, yaratıcı bilgilerden yararlanarak kendine özgü niteliği olan bir müzik öğretmeni modeli..." İşte, bu modeli gerçekleştirebilmek için Müzik Öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarımızın teknolojiye gelişmelerin gerisinde kalmamak için, gerçekçi önerileri ortaya koyarak, bu önerileri müzik eğitimine yansıtması gerekiyor kanımca. Sözü şuraya getirmek istiyorum değerli okurlarımız. Geçen yıl (1994) doğru bir kararla Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümünde yapılan FEF Müzik Eğitimi Bölümü yetenek sınavları, bu yıl Trabzon'da yapıldı. Tabii ki bu kararı vermede ne gibi baskılar ve yönlendirmeler oldu bilemiyorum ama, bölgemizde tek olan bir sanat eğitim kurumunun yetenek sınavı G.Ü. G.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü'nde yapılsaydı doğru olurdu.

Bir kere, sınavın Trabzon'a alınmasıyla birlikte, sinava girecek olan genç arkadaşların seçim hakları ellerinden alınarak onlara çok büyük bir haksızlık yapılmıştır. Sayın yetkililer, bunu düşünmediler mi acaba?

G.Ü. G.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü'nde geçen yıl yapılan sınavların doğru ve yerinde olduğu, birinci sınıfların geçtiğimiz öğrenim yılında verdikleri konserlerdeki başarılarında gözlenebilir. Sınavın Trabzon'da yapılmasındaki amaç, okulun THM ve TSM korolarını ayakta tutmaya dayanıyorsa, Trabzon'da çok sesli müziğin dinleyicisi yok diye bir mantalite yaşıyorsa buna dergi olarak yanıtlamamız şu olacaktır: THM ve TSM korolarını ayakta tutabilmek için bu yola gidilmiş ise bu çok büyük talihsizliktir kendimiz açısından, diğerine gelince, bu Trabzon halkını küçümsemektedir. Kent halkının çok sesli müziğe olan ilgisini dergimizin "BAHAR KONSERLERİ" ortaya koymuştur.

Önerimiz şu olacaktır: Bu sınav sistemine bir çözüm mutlaka getirilmelidir. Ya sınavlara ÖSYM el koyarak merkezi sistemle (tüm müzik eğitimi bölümlerinin sınavlarını kastediyorum) gerçekleştirilmelidir (ki biz bunu destekliyoruz) ya da tüm müzik bölümleri kendi sınavlarını kendileri yapmalıdır. Sonuçta, Tüm Müzik Eğitimi Bölümlerimizin 2000'li yılları yakalayabilen çağdaş okullar olmasını yürekten diliyorum.

CSO 7 EKİM'DE KONSER TAKVİMİNİ HİPODRUM'DA BAŞLATIYOR

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın 7 Ekim'de Ankara/ Hipodrom'da başlatacağı konser takvimine bakıldığında ilk dikkati çeken, bu yıl 21 yeni yapıtın programa alınmış olması. Orkestranın müdürü Hüseyin Ertuğ, tüm ekonomik sorunlara rağmen, yeni yapıtların notalarını elde edebilmek için hiçbir harcamadan kaçınmayacaklarını söylüyor. Orkestranın repertuarında, Gorecki'nin üçüncü senfosi, Sviridov'un Kar fırtınası, Çetin İşıkoğlu'nun keman konçertosu, Fazıl Say'ın

Mavi Nota'dan

piyano konçertosu, **Respighi**'nin Gregorian konçertosu, **Jolivet**'in Fagot konçertosu, **Bozza**'nın klarnet konçertosu, **Goldmark**'in Rustik senfonisi hemen göze çarpan yapıtlar olarak görünüyor. Orkestra müdürü **Hüseyin Ertuğ**'u en çok düşündüren, 19-20 Ocak da seslendirilecek olan **Mahler**'in 2. senfonisi. İyi bir Mahler yorumu için büyük özen gerekiyor kuşkusuz.

CSO, bu yıl programında bütün şeflerimize yer vermiş. Orkestranın sanat yönetmeni **Gürer Aykal**, on konser yönetecek. Aykal'ın Ankara'da vereceği konserlerin yanı sıra **Rençim Gökmen - Ayşegül Sarıca**'nın solistliğinde 17 - 23 Ekim tarihleri arasında Makedonya turnesinde vereceği konserlerde bulunuyor. **Ender Sakpınar**, **Copland**'dan Billy the Kid'i, **Borodin**'den 2. Senfoni'yi yönetecek. **Emin Güven Yaşlıçam**, Devlet Çocuk Korosuyla birlikte çocuk bayramı konserini; **Naci Özgüç** gençlik konserinde iki sanatçıya **Handel**'in Su müziğini çaldiracak.

Gürer Aykal

Erol Erdinç gitarist **Bekir Küçükay**'a eşlik edecek. **Cem Mansur** parlak bir genç kemancıya, **Florin Galati**'ye **Saint - Saens**'in Rondo Capriccio'sun-

da eşlik edip, **Elgar**'ı ikinci senfonisini yönetecek.

CSO bu yıl kendi bünyesindeki sanatçıları değerlendirerek, orkestra üyeleri arasından solistler çıkararak, birçok konsere iki solist yerleştirerek pek çok solistimizi konsersiz bırakmamış. Ünlü solistlerimizden **İdil Biret**, **Verda Erman**, **Ayşegül Sarıca**, **Ayhan Baran**, **Gülsin Onay**, **Ahmet Ediz**, **Ayşe Ediz** orkestrasının programında yer almaktadır.

Fazıl Say

Türk bestecilerinin hemen her kuşağından yapıtlar seçilmiş, **Saygun**'un ariyalarını **Murat Gökso** seslendirirken, **Tanç**'in Yankılar'ını ve **Faik Canselen**'in Köy Düğünü adlı yapıtlarını **Gürer Aykal** yönetecek. **Fazıl Say** kendi konçertosunu seslendirecek.

Orkestranın programından burada yazamadığımız pek çok yapıt, solist ve şef yer almaktadır.

DEVLET OPERA VE BALESİ YURDA YAYILMA ÇABASI İÇİNDE ...

Ankara, İstanbul, İzmir ve Mersin'den sonra Samsun Opera ve Bale Müdürlüğü'nün kuruluş kararının onaylandığını duy-mak gerçekten sevinç verici. Bu arada Gaziantep ve Van müdürlüklerinde kuruluş çalışmala-

rı sürmekte. Var olan kuruluşların kendi alanları içinde turneye çıkmaları için halkın kolayca anlayabileceği popüler yapıtların seçilerek programa alınmış olması da ayrıca ir sevinç kaynağı. Devlet Opera ve Bale Genel Müdürü **Hasan Hüseyin Akbulut**, en önemli sorunlarının kadrolardaki tıkanıklık ve bütçe olduğunu belirtirken, emeklilik yasa-sının biran önce çıkmasını ve özel kuruluşların sponsor olarak bu sanatı desteklemelerini istiyor.

GÜLSİN ONAY'IN "ÇEŞİTLEMELER" CD'Sİ YAYIMLANDI.

Piyanist **Gülsin Onay**'ın yeni kompakt diskini adı **Çeşitlemeler**. Hannover Kuzey Alman Radyosu'nun işbirliği ile Ars Musici diskleri arasında yayımlandı.

Verda Erman

Baştan sona piyano için yazılmış çeşitlemeler formundaki yapıtları içeriyor. Eğer tem ve çeşitleme, bir çekirdeğin çeşitlenerek zenginlenmesi nedir, hemen duyup örneklemek istiyor-sanız, **Gülsin Onay**'ın bu son CD'sini arayıp bulun. Bu CD'yi dinleyerek kendinizi piyano edebiyatındaki çeşitlemeler üstüne rahatlıkla eğitebilirsiniz.

Mavi Nota'dan

İSTANBUL DEVLET OPERA VE BALESİ, 35. YILINI KUTLUYOR.

35. yılını kutlayan İstanbul Devlet Opera ve Balesi, 1995-1996 sezonunu 5. Ekim akşamı, ülkemizde ilk kez seslendirilecek olan **Gustav Mahler**'in "8. senfonisi" ile açıyor. Her yaştan ve her kesimde seyircinin ilgisini çekmek için geniş bir yelpazede düzenlenen İDOB'un repertuarı, bu yıl yoğunlukla ilk seslendirilen ve ilk sahnelenen yapıtları içeriyor.

İstanbul Devlet Opera ve Balesi Müdürü ve Genel Sanat Yönetmeni **Yekta Kara**, önümüzdeki sezonun repertuarını bir basın toplantısıyla tanıttı. **Mahler**'in başyapıtı "8. senfoni"nin yanı sıra, sezonda ilkler arasında **Richard Strauss**'un "Salome"si, **Rodgers - Hammerstein**'in "Kral ve Ben" müzikali, **Arif Malikov**'un "Leyla ile Mecnun" balesi, **Bizet**'nin "Carmen"i, **Rossini**'nin "İtalya'da bir Türk'ü ve **Cilea**'nın "Adriana Lecauvreur" adlı yapıtları yer alıyor.

Ayşegül Sarıca

DERGİMİZİN "ŞAN MÜZİK ÖDÜLÜ"NE TÜM GENÇ YETENEKLERİ KATILMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

Kültür - Sanat alanının vazgeçilmez unsurlarından birisi olan müziğin ülkemizdeki konumu ve gidişini nesnel bir biçimde ortaya koyabilmek amacıyla dergimiz tarafından **Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi Şan Müzik Ödülü** adıyla bir yarışma düzenlenmiş ve yarışma koşulları açıklanmıştır.

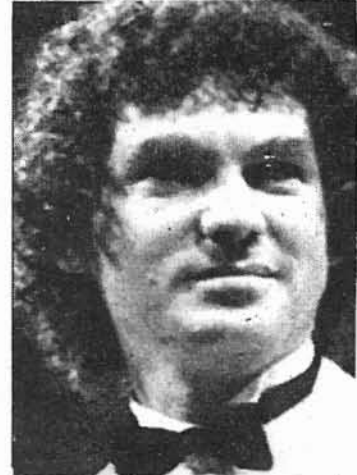
Ruşen Güneş

Açıklanan bu koşullara uygun tüm genç yarışmacıları, yarışmamıza katılmaya çağırıyoruz. Yarışmayla ilgili afiş ve broşürler ülkemizdeki tüm müzik okullarına dağıtılmış bulunmaktadır. Gereken bilgi oralarından alınacağı gibi, dergimizin arka kapağında yer alan bölümden edinilebilir.

Yarışmaya katılacak olan tüm yarışmacılara şimdiden başarılar diliyoruz.

• ÖMER GÜNER'E SAYGI.

Trabzon Gazeteciler Cemiyeti Başkanı gazeteci / yazar **Ömer Güner**'e 70. yaş nedeniyle bir saygı gecesi düzenlendi. Kıyı Kültür ve Sanat Dergisi ile Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Trabzon Şubesi'nin ortaklaşa düzenlediği geceyi şair - yazar **Ahmet Özer** yönetti. Ayrıca arkadaşımız **M. Reşat Sümerkan** Trabzon konulu bir dia gösterisi sundu.

Cem Mansur

AHMET ÖZER YENİ KİTABI ONLARLA YAŞADIM'I TANITTI.

Prospero Yayınları'nda yeni çıkan son kitabı **Onlarla Yaşadım** üzerine şair - yazar arkadaşımıza **Ahmet Özer**'le TRT Trabzon Radyosu'nda, 29. Ağustos 1995 günü bir canlı yayın gerçekleştirildi. Ahmet Özer, daha önce yayımlanan kitapları ile birlikte yeni kitabını tanıttı. 16 Eylül 1995 günü ise Trabzon'da Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi'nde kitabını okurlarına imzaladı.

Aralık sayımızda buluşmak dileğiyle, müzik dostlarına sağlık, mutluluk ve başarılar diliyoruz.

Müfit Semih Baylan
Genel Yayın Yönetmeni.

Müzik Yazısının Gerekliliği ve İşlevi *

• Can KARAHAN

Australopitek adı verilen ilkel türün yaşadığı çağlarda, insanoğlunun öğrenme gücü ve kapasitesi kültürel evrimin hızını sınırlamıştır. Bu çağlarda, merkezi sinir sistemi dil öğrenmeye elverişli olan insanlar, dil öğrenmede geri kalanlara karşı büyük bir üstünlük sağladılar. Çünkü, dil öğrenebilenler, onunla birlikte, atalarının yaşantılarını öğreniyorlardı. Dil, yalnız belli toplumların anlaşmasını sağlayan bir araç değil, fakat aynı zamanda, bütün insanların yaşantılarını biriktiren ortak bir bilgi hazinesi oluyordu. (1)

Bu koşullar altında, önceki kuşakların kültürel birikiminin genç kuşaklara aktarılmasında dilin işlevini ön plana çıkaracağını düşünebiliriz. Bu yüzden dilin evrimi, insan türünün varlığını sürdürebilmesi açısından önem taşımaktaydı. (2)

Buraya kadar olan tartışmamızda, konuşmanın işitilmesi ötesinde, söylenene süreklilik kazandıracak kayıt olanaklarını henüz gözden geçirmedik. Günümüzde bunu gerçekleştirmenin birden çok yolu varsa da, insanlığın bu konuda öteden beri kullandığı en önemli buluşu hiç kuşkusuz yazı olmuştur. (3)

Dil ve yazı iki ayrı göstergeler dizgesidir. Yazının biricik varlık nedeni dili göstermektir. (4)

Yazının buluşu gerçekten insan gelişmesinde önemli bir aşamayı simgeler. Biz çağdaş insanlar için bu yazılar önemlidir çünkü bunların aracılığıyla kültür atalarımızın düşüncelerinin derinliklerine inebiliyoruz. Yazının gerçek önemi, insan bilgisinin

aktarılmasında yepyeni devrim yaratmasıdır. Yazı aracılığıyla insan deneylerini ölümsüzleştirebilir, çok uzaktaki kişilere, henüz doğmamış yeni kuşaklara aktarabilir. Yazı, bilimi yer ve zaman sınırının üstüne yücelten araçtır. (5)

İnsanın içinde doğduğu çevrede yer alan, doğal, toplumsal ve kültürel öğeler arasında **"ses"** çok önemli bir yer tutar. Sesin olmadığı durumlarda iletişim ve etkileşim çok zor olur. İnsanın çevresi, bir bakıma sanki **"seslerden örülmüş bir ağ"** gibidir. İnsan kaynağı türü ve işlevi (işgörsü) çok değişik olan bu sesleri algılar, çözümler, yorumlar ve giderek insan yaşamının ayrılmaz bir parçasını oluşturur. (6)

Bütün dillerde illede bir ad vermek gerekirse **"yansılama ikilemeleri"** denebilecek bir sözcük türü vardır; Şakır şukur, tıngır mıngır, tak tuk, mırıl mırıl, takur tukur. Bunlar ilk bakışta, konuşmanın alışla gelmiş biçimlerine tamolarak uymazlar, ama gene de açık seçik tanımlanabilen çeşitli özellikleri vardır. Birincisi bunlar birer yansımadır (onomatope), yani doğadaki sesleri veren sözcüklerdir, doğadaki seslerin nesnelerin seslerine benzetilerek türetilmiştir. Bu da onların insana özgü bir şey olduklarını kanıtlar. Çünkü maymunlar doğadaki seslere öykünmezler. (7)

İnsan yavrusunun daha ana karnında (rahminde) iken annenin kalp atışlarından etkilendiği, doğumdan sonra bu bildik sesi yeniden bulmanın bebek üzerinde rahatlatıcı etki yaptığı ve bu yüzden annelerin

bebeklerini rahatlatıp uyutmak için genellikle, kalpleri üzerine yasladıkları öne sürülmektedir. Nitekim, yapılan bazı deneylerde ses bandına alınmış kalp atışı seslerini dinleyen bebek grubunun, sessiz oda da yatanlara ve banttan ninni dinletilenlere göre çok daha erken uykuya daldığı gözlenmiştir (Günay 1978). Bu durum insan yavrusunun bazı müziksel öğelere karşı duyarlılık kazanmaya başladığının sınırlı bir göstergesi ya da kanıtı olarak kabul edilebilir. (8)

İnsan yaşamında müziğin belirli işlevleri / iş görürleri (forksiyonları) vardır. Bu iş görürler çeşitli, çok yönlü ve karmaşıktır. Müziğin insan yaşamındaki iş görülerinin çeşitli, çok yönlü ve karmaşık olması, temelde insanın yaşadığı çevrenin, bu çevrenin bir parçası olan müziğin ve insan - çevre etkileşiminin yapılarındaki çok yönlülük ve karmaşıklıktan kaynaklanır. (9)

İnsanın yaşadığı çevre çok boyutludur. Boyutları bakımından "**doğal**", "**toplumsal**" ve "**kültürel**" olmak üzere üç alt çevreden oluşur. Her birinde kendini özgü öğeler bulunan bu alt çevreler, gerek oluşum, gerek nitelik ve gerekse işlevleri bakımından birbirlerinin tamamlayıcısı ve bütünleyicisidir. (10)

Bu bütün içinde yer alan "**müziksel çevre**" insan çevresinin en anlamlı öğelerinden biridir. Müziksel çevrenin bir öğesi olarak gözükmese de "**doğa - insan - kültür**" bağlamı içindeki oluşumu ve niteliği bakımından toplumsal ve doğal çevrelerden soyutlanamaz. (11)

Müziğin insanın kültürel yaşamındaki iş görürleri genel çizgileriyle şöylece belirlenebilir;

a) Müzik bir kültür öğesidir, kültürün öbür öğeleriyle etkileşir. (onlardan etkilenir, onları etkiler.)

b) Müzik, bir kültür öğesi olarak, içinde oluşup biçimlendiği kültürün (yaşama biçiminin) özelliklerini taşır.

c) Müzik, insanın kültürel yaşamında

"geçmiş" ile "**şimdi**", "**şimdi**" ile "**gelecek**" ve böylece de "**geçmiş**" ile "**gelecek**" arasında bağ kurar. Bunun doğal bir sonucu olarak da belli kültürel özelliklerin göreceli sürekliliğini sağlar.

d) "Bireysel, kümeler, topluluklar ve toplumlar arasındaki benzerlik ve ayrılıkların ortak nedeni kültürdür. (Güvenç, 1976) Müzik, söz konusu benzerlik ve benzerlikleri simgelemede başta gelen kültür öğelerinden biridir. (12)

İnsanların seslere olan tutkularını geliştirmeleriyle başlamış olan müzik maceramızda yaşanan her devirde özgün bir teknolojinin bıraktığı izleri görmek mümkün: Taş Devrinden kalma yontularak oyulmuş taşlardan, üzerine hayvan derisi gerilmiş olduğu sanılan davullar bulunmuş... Ayrıca hayvan kemiklerinin cilalanıp delinmesiyle yapılmış vurma sazlar ve flütlerin 35.000 yıl öncesine ait olduğu kanıtlanıyor. (13)

19. yüzyıl boyunca, müziğin doğuşuna ilişkin teoriler ortaya atılmıştır. Bu teorilere göre müzik, "dil" den (Herder), hayvan sesleri ve özellikle kuş seslerinden (Darwin), insanların birbirlerine seslenmesinden (Stumpf), insanların birbirleriyle kurduğu duygusal ilişkilerden (Spencer) kaynaklanmış ya da doğmuştur. (14)

İnsan sesi çalgılardan da eskiye gider. En alçak basamaklardaki öbeklerde şarkı vardır, çalgı yoktur. (15)

İş türküleri, kürek çekmek, yük kaldırmak, ağ toplamak, ekin biçmek, yün eğirmek gibi ortaklaşa ya da bireysel kol emeği çalışmalarına yön verir ve eşlik ederler. İki bölümden oluşur iş türkü: Türkü içinde yinelenen dizeler, yani nakarat ve düşünüp hazırlanmadan, doğaçtan söylenilen dizeler.

Nakarat ya da heyamola, insanın çalışma sırasındaki zorlanma anlarında çıkardığı ve hiç değiştirmeden yinelediği anlaşılmaz bir çığlıktır. Gerçekte heyamola, gövdenin öteki organlarının devinimlerine

eşlik eden ses organlarının bir tepkisinden başka bir şey değildir. Ama yapılan devinimi düzenliyen ve kolaylaştıran bilinçli bir amaç da vardır. Heyamolaların en yalın biçimleri iki ya da üç hecelidir. Sözügelimi, kürekçibaşının belli aralıklarla **"hop - hop!"** diye heyamola çekmesini, iki heceli heyamolaya örnek gösterebiliriz. Burada ilk hece hazırlayıcı bir işarettir, ikinci hece isi zorlanma anını, kürekçilere asılmayı belirtir. Üç heceli heyamolalarda üçüncü hece, zorlanma anından sonraki rahatlama-yı, duraklama anını belirtir. Volga kürekçilerinin türküsünde olduğu gibi; **"E-yuh-n-yem!"** (16)

Günümüzdeki tam olarak gelişmiş türkünün iş türküsünden farkı, çalışma sürecinden kopmuş olmasıdır. Ses ve el öğeleri varlığını hala sürdürmektedir, ama aracın yerini çalgı almıştır artık. (17)

Müzik her şeyden önce **"ses"** demektir. **"Ses"** deyince Schelling, bundan şunu anlıyor: Ses, maddi birşeydir ama herhangi bir madde değildir. Maddenin temel özelliği zamanda ve uzamda olmaktır. Oysa ses, tıpkı ışık gibi belli bir uzama sahip değildir, belli uzamın içini doldurmaz, bir uzamda zaptedilmez. Ses, bu iki boyuttan yalnız birincisine, yani **"zaman"** boyutuna sahiptir. Öyleyse herşeyden önce ses olan **"müzik"**, sanat olarak kökence birinci boyuta tabidir. (Onun yalnız bir boyutu var) Zaman ise ard-arda-oluş (sukzession) biçimine sahiptir. Bu nedenle **"Müziğin zorunlu biçimi ard-arda-oluştur."** Schelling, her zamanın her müziğin (sesin) sahip olduğu bu ard arda oluş biçimini, sonsuz olanın sonlu olana imgelemin biçimi olarak anlar. Bu şu demektir: Sonsuz sonlu olanda imgelenmiştir; Oreal bir şey olarak ortaya konuşmuştur, ama bu ortaya konulan şey de, real bir şeyde olması gereken ikinci boyut olan uzam eksiktir. Dolayısıyla o, bir yandan sonlu (real) bir şey olmakla, öte yandan da hala bir bakımdan sonsuz olana sahiptir. Yani o,

sonsuzun sonlu'dan imgelemidir. Demek ki icra edilen anlamda müzik, tek boyutlu bir sanat olmakla, yalnız bu zaman boyutunda ortaya konmakla, onun biçimi zamanın biçimi olan ard-arda-oluş biçimidir. Bu ard arda oluşun kendisi real bir şeydir ve real bir şey olarak da sonlu bir şeydir. O halde müzik, sonsuz - sonlu birliğinin sonluolan'da meydana geldiği bir sanattır. Bir ard arda oluş boyutunda ortaya çıkan müzik, hiçbir uzamda tesbit edilemez. Ama onun bir bakıma tesbit edilmesi gerekir. Aksi halde onu yeniden icra etmek olanaklı olmayacaktır. (18)

Bir ses sanatı olan müzik, plastik sanatların aksine, tıpkı söz sanatları gibi bir zaman sanatıdır. Plastik sanatlarda kullanılan malzemenin (boya, alçı, çamur, taş vb.) elle biçim verilebilen nesnel malzemeler olmasına ve bu malzemelerle yapılan eserlerin belirli bir mekan bölümü içinde yer almalarına karşın, ses ve söz sanatlarının ana malzemesi, ancak işitme duyumuzla algılayabileceğimiz sesler'dir. Dolayısıyla bu tür eserler, mekan bölümleri içinde değil, zaman kesimleri içinde yer alabilirler. Bu nedenle de yer aldıkları zaman kesiminin sona ermesiyle yok olurlar.

Plastik sanat eserlerini ikinci kez görebilmek için, bulundukları mekan bölümüne bakmak yeterlidir. Ancak ses sanatının yer aldığı zaman kesimi, ilerleyen her saniyede bir daha gerilerde kalmış olacağından, bir kez daha yaşayabilmek ve o sesleri bir daha dinleyebilmek mümkün değildir. (19)

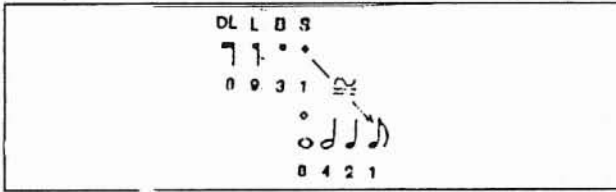
Müziğin tesbiti ise **"nota"** ile olur. **"Nota"** ise sayısal bir ifadedir, yani nota, **"nümerik"** bir şeydir. Bir sesi bir nota ile göstermek, onu numaralamak ve sesleri numaralandırmak, onları saymak demektir. Demek ki müzik bir sayma, bir sayımdır. (20)

İnsanlar söyledikleri şarkıları kağıt üzerine geçirme isteğini duyana kadar yüz yıllar ve yüz yıllar geçmiş, istek bir kere du-

dan süreli yazıya geçiş konusunda 1225 yılından itibaren başlayan gelişmeler Köln'lü Ars Cantus Mensurabilis başlıklı kitabında (1280) tanımlanan nota biçimleriyle önemli bir aşamaya ulaşmış ve böylece onüçüncü yüzyıldan onaltıncı yüzyıla kadar kullanılacak mensural notasyon (ölçeksel müzik yazısı) evresi başlamıştır.

Bu nota biçimleriyle ifade edilen süresel değerler, günümüz müzik yazısıyla şu şekilde gösterilebilir:

13. yüzyılın sonuna doğru b.revis, bes-
tecilerin kullanmak istedikleri kısa süreleri

göstermeye yetmez oldu. Bunun için Fransız Pierre de la Croix, brevis'i dörde ve sonları dokuza böldü. Böylece daha bu sıralarda semibrevis biçiminden ve adından vazgeçilmeden, sonradan kullanılacak en küçük değerlere minima'ya doğru bir adım atıldı.

Din dışı müziğin ulaştığı özgürlük ve yaygınlık, üçerli bölünme anlayışının yanına ikiyeşerli bölünme anlayışını da getirdi. Müzik yazısında büyük bir devrim olan bu değişikliklere birlikte küçük değerlerin daha geniş sınırlar içinde kullanılmasına başlandı ve semiminima fusa, semifusa gibi yeni değerlere ulaşıldı. Bu yeni yazı biçiminin öncülerinden Phlippe de Vitri'nin (1291 - 1361) ars nova diye adlandırdığı bu evrede ölçek brevis olmuştur. Buna göre bir müzik parçasının başına konulan daire, her brevis'in üç brevis'e bölüneceğini, yarım daire ise her brevis'in iki brevis'e bölüneceğini gösteriyordu. Bu bölünme biçiminde üçerli bölünmelere (tam, eksiksiz, mükemmel) anlamında perfekt, ikiyeşerli bölünmelere ise (eksik) anlamında

imperfekt deniyordu. (28)

15. yüzyılda notasyon açısından (müzik yazısı açısından) önemli gelişmeler sergilediler. Bu gelişimin başlıca nedeni teknolojiye yeniliklerdir.

perfekt	imperfekt
Maxima	Maximodus perf. imp.
Longa	Modus p. i.
Brevis	Tempus p. i.
Semibrevis	Prolatio major minör
Minima	
Semiminima	

15. yüzyılda pergament'ten kağıda geçiş, o zamana kadar içleri dolu olarak yazılan notaların gözleri açık biçimde yazılabilmesini getirmiştir. Böylece "**Ölçülü notasyon**" un "**beyaz ölçülü notasyon**" olarak adlandırılan ikinci evresine geçilmiş oldu. Nota gözlerinin kapalı yazıldığı 13. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar olan evre, "**siyah mensural notasyon**" (schwarze mesurainotation) olarak adlandırılır. Ancak, 1430 yıllarına rastlayan bu değişim öncesinde henüz kullanılmayan semiminima, fusa ve semifusa gibi notaların gözleri bir süre daha kapalı yazıldı. Daha sonra bu notaların gözleri de açık yazılmak istendiğinden minima ve semiminima'nın birbirine karışmasını önlemek amacıyla semiminima'ya çengel takıldı. Böylece semiminima'dan başlamış, dolayısıyla fusa ve semifusa'nın çengel sayıları da birer tane artmış oldu. (29)

15. yüzyılın müzik yazısındaki ilginç gelişme, "**tablature**" ile de açıklanabilir. Harf ve nota yazılarının aksine tablaturlar çalgı seslerini belirtmeyi amaçlamıştır. Seslerin

çalgı üzerinde çıkarılacakları yerleri ve nasıl çıkarılacaklarını gösteren tablaturlar (Latince*si* tabula, tabilatura tabela'dan), bugün kullanmak olduğumuz müzik yazısının tarihsel aşamalarından biri değil, müzik yazısının dışında gelişmiş (çok kez de müzik yazısıyla birlikte kullanılmış) başka bir yazı türüydü. Nitekim, çalgı partilerini tablaturlarla yazmanın yaygın bir gelenek olduğu 18. yüzyıla kadar olan dönemde, insan sesiyle söylenecek partiler müzik yazısıyla yazılıyor ve böylece, aynı seslerin vokal olarak (sesle) söylenecek partilerinde müzik yazısı, çalgılarla çalınacak partilerinde ise tablatur kullanılıyordu.

Ait olduğu çalgının türüne göre lavta tablaturu, gitar tablaturu, org tablaturu gibi türlere ayrılan tablaturaların en yaygını lavta için olanıydı.

Lavta tablaturlarında alt alta çizilmiş (günümüz dizek çizgilerini andıran) paralel çizgiler lavtanın, bu çizgilerin üzerine yazılmış harf olarak ya da rakamlar çalgının parmak basacağı perdelerin, bu harf ya da rakamların üzerine konulmuş gözsüz nota kuyrukları ya da olağan notalar ise seslerin sürmesini gösteriyordu. Harflerin ya da rakamların altına konulan notalar genellikle çalış özellikleriyle ilgiliydi. Bazı kaynaklarda rastlanan lavta tablaturunun en eski tarihli İtalyan lavta tablaturudur. (1507)

İtalyan, İngiliz ve Fransız org tablaturları ise (günümüz piyano yazısından olduğu gibi) çift dizek üzerinde yazılıyordu.

Tablaturlar, vokal ya da çalgısal ayrımı

yapılmaksızın tüm partilerin bugünkü müzik yazısıyla yazılmaya başlandığı 18. yüzyıldan itibaren kullanımdan düşüp tarihsel müzik yazısı haline gelmişse de çalgı partilerini tablaturlarla gösterme geleneği özellikle gitar, zither, akordeon ve ukulele gibi çalgılarda (bir kendi kendine öğrenim yöntemi olarak) bugün de yer yer sürdürülmektedir. Örneğin flamenko gitar metodu. (30)

17. yüzyılın ortalarına müzik yazısı (notasyon), günümüz müzik yazısına çok yaklaşan bir ilerleme gösterdi. Ancak müzik terimleri uluslararası bir dil kazanamadı. Terimlerin büyük çoğunluğu yüzyıllardan beri kullanılan Latince sözcüklerdi.

Çalgı notasında tablatur kullanımı sürüyordu. "En yaygın tablatur türleri olan İtalyan, İspanyol, Fransız ve Alman lavta tablaturlarından başka perdeleri Fransız lavta tablaturlarında olduğu gibi harflerle gösteren Polonya lavta tablaturu, ya da Fransız lavta virtüozu Denis Gaultier'in (1597 - 1672), tellerin düzenini LA3 - RE4 - FA4 - LA4 - RE5 - FA5 olarak değiştirmesi sonucu ortaya çıkan yeni Fransız tablaturu gibi farklı çalgı yazıları da vardı.

Şarkıcılar nota kullanılmasını bilselerdi hem kendilerine, hem de müziklerini öğrenmek isteyen yabancılara çok yararlı olurdu. Oysa onlar bu olanaktan habersizdirler. Antik kökenli musikilerinin ayırdedici özelliğidir bu notasızlık. Antik çağda, sesin yükseliş ve alçalışını gösteren bazı işaretlerin var olmuş olduğu bilinen bir gerçektir. Bugünkü notasızlık ise Şark musikisinin ilerlemesine büyük bir engeldir. Gerçekten bilim için yazı ne ise musiki için de nota odur. Usta bir şairin dediği gibi **"yazı, fikir ve düşüncelerinin aslına sadık bir tablosu gibidir."** Geçmişten miras olarak devraldığımız bilgiler bize yazıyla aktarılmasaydı ve onları her an zenginleştirmek olanağından mahrum bulunsaydık zihnimize kültür evrenimiz son derece kısıtlı

kalırdı. Musiki de notanın işlevi için aynı yargı geçerlidir. Nota, ne kadar güzel bir i-cattır, bir düşünün! Bu sessiz lisan güzel sanatların geliştiği tüm Avrupa ülkelerinin ortak dilidir. Notanın değerini bilmeyen şarkıcılar ise onsuz yapabileceklerini sanırlar. Gerçekte yaparlar da. Ama ne pa-hasına? Güvenebilecekleri tek şey hafıza olduğundan, musikiyi öğrenmekte büyük zorluklarla karşılaşır. En mahir müzisyenleri bile Peşrev adı verilen havalardan yüz kadarını bilirler ve bunları bir üstadın yanında yüzyıllarca emek vererek öğrenirler. Bu öğrenim, bilinmeyen Peşrev kal-mayınca da devam edebilir.

Şark musikisini öğrenmekteki güçlüğün ana nedeni öğretim yöntemleri değil (oda ayrıca ele alınması gereken bir konudur) notasızlıktır. (32)

İletişim olmadan öğrenme olmaz. İletişim kurulmadan öğretme gerçekleş-mez. Öğrenme ve öğretme, temelde, bir iletişim işidir. Bu nedendir ki, türü, düze-yi, süresi ve içeriği ne olursa olsun eğitim-de iletişime büyük önem verilir. (33)

İletişim çeşitli alanlarda gerçekleşir. Bu alanlardan biri **"sanat"**tır. Temelinde **"es-tetik iletişim"** olgusu yatan **"sanatsal iletişim"** kendi içinde çeşitli dallara ayrılır. Bunlardan biri de müziksel iletişimdir. (34)

Yalın ve özlü bir anlatımla **"müziksel iletişim"**, **"duygu, düşünce, izlenim ve-ya tasarımları veya bunları içine davra-nışları belirli güzellik anlayışlarına göre birleştirilmiş seslerden oluşan estetik bütünlerle kurulan belli ilişkiler yoluyla ortaklaşma ve paylaşma süreci"**dir. (35)

Etkili bir müziksel iletişim sırasında ve-ya sonunda alıcı da belli bir alışkanlığın veya değişikliğin oluşması beklenebilir. Hatta belli ortamlarda belli koşullarda ger-çekleştirilen belli müziksel iletişim, alıcı-larda belli müziksel alışkanlıkların veya belli müziksel davranış değişikliklerinin, yani belli müziksel öğrenimlerin oluşturul-masını amaçlar. (36)

Müziksel bildiri, başkasına iletilip onun-la paylaşılacak istenen duygu, düşünce, izlenim ve tasarımların yerini tutan belirli seslerle veya onların belirli özelliklerini be-lirtmek onların yerini tutan ya da tutması beklenen belirli sembollerle oluşturulur. Bu sesler sistemine **"müzik dili"**, bu sem-boller sistemine ise **"müzik yazısı"** denir.

Bir müziksel bildirinin durumunu, niteli-ğini doğrudan belirleyen başlıca etmenler onun dili, türü, özü, üslubu, içeriği, içeriğin işleniş biçimi, bildiri öğelerinin bir araya getiriliş ve bildirinin kuruluş düzenidir.

Müziksel iletişimde bestecinin kafasın-daki duygu, düşünce, izlenim ve tasarımlar olduğu gibi dinleyicinin / yoğaltıcının kafasına iletilememektedir. İletilebilenler o duygu, düşünce, izlenim ve tasarımların kendileri değil, onları temsil eden, onların yerini tutan uyarıcıdır. (37)

Bu açıdan bakıldığında, bir müziksel bildiri aslında belli bir **"uyarıcılar bütünü"** ya da **"uyarıcılar sistemi"**dir. (38)

Müzik yapıtını ya da müziksel bildiriyi oluşturmada kullanılan sembollerle, bu bil-diriyi alıcının duyu organlarına götürmeye yarayan iletici araç, yöntem ve tekniklerin tümü birden **"müziksel iletişim araç, yöntem ve teknikleri"** diye adlandırılır. (39)

Müziksel iletişim kanallarını oluşturan araç, yöntem ve teknikler (müziksel ileti-şim teknolojisi) hızla gelişmekle birlikte bunlar müziksel iletişim düzenlemelerinde ve uygulamalarında henüz istenen etkililik ve verimlilikte kullanılmamaktadır. Bu bakımdan ilgili kişi, kurum ve kuruluşlar ara-sında varlığı gözlenen dayanışma, yar-dımlaşma, işbirliği ve eşgüdüm eksikliği ya da yetersizliği olabildiğince hızla gide-rilmelidir. (40)

Müziksel iletişim, hem kendine özgü bir iletişim biçimi, hem etkili bir iletişim aracı ve hem de önemli bir iletişim alanıdır. Bu nedenle müziksel iletişim, bir yandan da-

ha etkili bir eğitim aracı, diğer yandan önemli bir eğitim alanı durumuna getirilmelidir. (41)

Müzik yazısı, görüntüsel ve canlandırıcı niteliği ile müziği uzamsal bir boyuta taşır. Böylelikle onu görmemize ve tekrar zaman boyutuna aktarmamıza olanak tanır.

Tabii ki bağlama müziğini de uzamsal bir boyuta taşıyarak, yeni kuşaklara, aktaracak, soyut anlamları somutlaştıracak ve onu anlamlandırmamızı sağlayacak tek göstergedir " **müzik yazısı**"...

NOTLAR:

(*) Bu çalışma, Can Karahan'ın "Bağlama Müziğine İlişkin Eserlerin Yazılmış Biçimi ile Seslendirilişi Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi, Sınanması, Değerlendirilmesi" konulu tezinin giriş metnidir.

(1) Bozkurt Güvenç, İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991, S: 150

(2) Calvin Wells, İnsan ve Dünyası, Remzi Kitabevi, İstanbul, S: 158

(3) Calvin Wells, a. g. m. S: 174

(4) Ferdinand de Saussure, Genel Dilbilim dersleri, Çeviren: Berke Vardar, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara, 1985, S: 27

(5) V. Gordon Childe, Kendini Yaratan İnsan, S: 74

(6) Prof. Dr. Ali Uçan, İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1994, S: 9

(7) George Thomson, İnsanın Özü, Çeviren: Celal Üster, Payel Yayınları, İstanbul, 1987, S: 44.

(8) Prof. Dr. Ali Uçan, İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1994, S: 17.

(9) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 17

(10) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. 17

(11) Prof. Dr. Ali Uçan a. g. m. s: 17

(12) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. s:21-22

(13) Duğrul Gence, Çağdaş Teknoloji ve Sanat, H. Ü. G. S. F. Yayınları 8, Ankara, S:91.

(14) Ahmet Say, Müzik Tarihi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara, 1994, S: 24-25

(15) Curt Sachs, Kısa Dünya Musiki Tarihi, Çeviren: İlhan Usmanbaş, Devlet Konservatuarı Yayınları Serisi, İstanbul, 1965, S: 3-4.

(16) George Thomson, a. g. m. S: 45

(17) George Thomson, a. g. m. S: 46

(18) Ömer Naci Soykan Kuram - Eylem Birliği Olarak Sanat, kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1995, S: 126 - 127.

(19) Ahmet Say, a. g. m. s: 78-79.

(20) Ömer Naci Soykan, a. g. m. s: 127

(21) İlhan Mimaroğlu, Müzik Tarihi, Varlık Yayınları, İstanbul, 1990, S: 20

(22) Bülent Alaner, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Belgelerle Türk Müziği Tarihi Dizisi, Ankara, 1989, S: 12.

(23) Cavidan Selanik, Genel Müzik Tarihi Ders Notları, Ankara, 1986, S: 4

(24) Ahmet Say, a. g. m. S: 61

(25) Ahmet Say, a. g. m. S: 61

(26) İlhan Mimaroğlu, a. g. m. s: 20

(27) Cavidan Selanik, a. g. m. s: 20

(28) Ahmet Say, a. g. m. s. 89-91.

(29) Ahmet Say, a. g. m. s: 111

(30) Ahmet Say, a. g. m. S: 111-112

(31) Ahmet Say, a. g. m. S: 186

(32) Charles Fonton, 18. Yüzyılda Türk Müziği, Çeviren: Cem Behar, Pan Yayınları. İstanbul, 1987, S: 65-66

(33) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 26

(34) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 26

(35) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 30

(36) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 30

(37) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 32

(38) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 32

(39) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 35

(40) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 41

(41) Prof. Dr. Ali Uçan, a. g. m. S: 41

ANKARA KOŞMASI

First system of musical notation for Ankara Koşması. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a melody with various notes and rests, including a triplet of eighth notes. The bass staff contains a piano accompaniment with chords and single notes. Above the treble staff, there are three instances of the notation "tr" (trill) above specific notes. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Second system of musical notation for Ankara Koşması. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a melody with various notes and rests, including a triplet of eighth notes. The bass staff contains a piano accompaniment with chords and single notes. Above the treble staff, there are two instances of the notation "tr" (trill) above specific notes. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Third system of musical notation for Ankara Koşması. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a melody with various notes and rests, including a triplet of eighth notes. The bass staff contains a piano accompaniment with chords and single notes. Above the treble staff, there are two instances of the notation "tr" (trill) above specific notes. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Fourth system of musical notation for Ankara Koşması. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a melody with various notes and rests, including a triplet of eighth notes. The bass staff contains a piano accompaniment with chords and single notes. Above the treble staff, there are two instances of the notation "tr" (trill) above specific notes. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

Fifth system of musical notation for Ankara Koşması. The system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The treble staff contains a melody with various notes and rests, including a triplet of eighth notes. The bass staff contains a piano accompaniment with chords and single notes. Above the treble staff, there are four instances of the notation "tr" (trill) above specific notes. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is 2/4.

ANKARA KOŞMASI
-2-

♩.r

Bittise atlanılacak

(SON)

Senyo tekrarıdır birkez çalınacak

Trabzon'a Mektup Sevgili Trabzon;

• Gilman Kahyaoğlu PEREMECİ

Mektup gelir dostlarımdan
gazete dergi gelir
çalar postacı kapımı
bana seni getirir.
Gelip dize dize dizilişlerim
beni çağırır gibidir.
Gelirim bir gün elbet sana
sevgili şehir
belki sicim sicim yağmurlarla yıkandığında
belki dalgalar göklere çıktığında gelirim
Menekşeler göz göz açıldığında
belki umutlar dallara bağlandığında gelirim
ulu çamlar kuş tüyü yorgana sarındığında
belki de kimbilir bir yaz sıcaklığında gelirim
Gelirim bir gün sana elbet sevgili şehir
gelirim ya
gür yeşil saçlarının kıran vurmuş kelliğini
aç beton canavarın ağız açık beklediğini
görmekten ürkerim.
Tertemiz masum bekaletin kirletilmişliğini
"sıradan şehir" damgası yemişliğini bilmekten
çekinirim...
Gelirim bir gün sana elbet sevgili Trabzon
gelirim ya
gönlümü bağlayan efendiliği
sıcacık sevgi dolu yürekleri
candan konukseverliği
bulamazsam diye endişelenirim.
Beni allı pulu yosmaca karşılamadan
derbeder pislige
soyunmuşluğumla karşılaşmaktan
kaygılanırım...

BENİM ANI ANI TÜTEN
TARİH TARİH AÇILAN
YEŞİL MAVİ SEVDAM
GELİRİM SANA ELBET BİR GÜN
GELİRİM YA
TANİYAMAMAKTAN SENİ
TANINMAMAKTAN KORKARIM...

Beni sorarsan
ne tam içindeyim yaşamın
ne de tam dışındayım.
Bazen canbazıyım olayların
bazen olaylar cambazım...

Haydi kal sağlıcakla
son vereyim artık mektuba.
ATALARDAN YADİGAR YEŞİL ÖRTÜNE
SUYA DEĞEN DANTEL ETEKLERİNE
YÜZLERCE KEZ DOLANDIĞIM ZAĞNOS BELİNE
VE KENDİNE İYİ BAK SEVDİĞİM ...
Fındık fındık karayemiş gözlerinden
seyretmekten çok hoşlandığım
Boztepe'nden öperim ...

Cabbar çalışkun hanımlara
dağda kırdı tarlada rastlarsın onlara
benden selam söyle.
Selam söyle
yazan çizen iş işleyen saz çalan ellere.
doğru düşünen beyinlere tatlı söyleşen dillere.
Gün ışımdan seni güne hazırlayan
çöpçülere selam söyle.
Horona durup gönül titretenlere
seni koruyup gözetenlere selam söyle.
BİR DE HER KESE
SENİ ÇOK SEVDİĞİMİ SÖYLE ...

Candan Erçetin "Hazırım" Demek İçin On Yıl Bekledi

• Mehmet ATAĞ

"Hazırım"... Candan Erçetin nihayet ilk kasetini çıkardı. Candan'ı tanıyalı altı yıl oluyor. O dönem Mehmet Teoman, Sevin Okyay ve Serap Özcan'la birlikte, Figen Batur'un dekore ettiği, caz ve chanson ağırlıklı 'Siyah & Gümüş' isimli bir gece kulübü işletiyorduk. Candan ilk bu mekanda profesyonel olmuştu. Önce Mahler, Bizet ariaları söylerdi, ardından chanson'lar 'Jet' end-rat', 'Milord', 'La Vienne Rose', finalde de biri iki caz. Mekanın siyahına karşın siyahlar içinde sahne alırdı, Veronica Lake'den ödünç alınmış, bir gözünü örten 'Peek-a-boo' saçlarının altında ki yeşil gözleri ve fidan misali boyuyla güzel bir genç kadındı. Ama bu güzellik kolay cinsinden değildi. Candan'ın suretini, bugüne kadar renkli medyanın çabuk tüketilen süsü olmasından koruyan zorluğun mesafesi idi.

Hep kaset teklifleri alırdı, ama o direnirdi bunlara. Chanson'un bu coğrafyadaki yegane sesi olmuştu zaman içinde. Geniş kitlelerin aşık olduğundan irak, ama seçkin bir müptelalar grubunun gözdesi. Bir gün kaset yaparsa bu muhakkak chanson'dan geçecek diye düşünürdüm. Geçmedi. Otuz iki yaşında, başka bir coğrafyada, Balkanlar'ın tınısında "Hazırım" dedi. Kelimelerin önemini muhafaza ederek...

Ebeveyni Balkan Savaşı sırasında Türkiye'ye göç etmiş Yugoslav Arnavutlarıydı. Baba müzik öğretmeni... Uç buçuk yaşında Almanya'ya gitmişlerdi. Babanın yaşadığı küskünlükler, öğretmenliği bırakıp kütüphaneciliğe başlaması izledi o günleri. Bu kez mekan Kırklareli'ydı, baba haftada iki gün çocuklara müzik dersi veriyordu. Candan ve ağabesiyle ablasına ise bir gün fazla. "Ders sırasında tam bir sert Arnavuttu" diyor Candan. Çocukluğunda sokakta oynadığını hiç hatırlamıyor, bir iki tecrübesinde de uyum sağlayamamış. Okul çıkışı doğru kütüphane. "İlkokul bittiğinde Kırklareli Çocuk Kütüphanesi'ndeki tüm kitapları bitirmiştim." Konservatuvanın keman bölümüne girmeyi düşünürken, kursuz murssuz, özel dersiz Galatasaray Lisesi'ni kazandı. Sınav sonucu gelince baba sevinçten uçuyor ama yine de Candan'ı kütüphaneye çağırıp soruyordu: "Kararı sen ver."

SENEDE BİR GÜN...

11 Yaşında, Galatasaray'a parasız yatılı olarak girdi. Galatasaray sosyalleştirecekti Candan'ı; "Hepimiz kardeş gibiydik. Galatasaray bu açıdan çok önemlidir, çünkü ayrımcılık yoktur. Farklı kültür yapılarından, farklı şehirlerden, farklı ekonomik koşullardan geliyorduk ama hepimiz birdik orada ve aramızda güçlü bir bağ vardı." Halen Galatasaray'da müzik öğretmenliği yapıyor. "Şimdi aynı bütünlüğü göremiyorum. Belki de aslında bunu sağlayan Galatasaraylılık değil de yatılılıktı." 1001 Gece Masalları'nı çok seviyor, defalarca okuyor. "Biraz safca bir çocuk"muş. 13 yaşında cinselliğe dair ilk kelimeler kula-

ğına çalındığında çok ters gelmiş. "Yok canım, saçmalıyorsunuz! Benim annem babam böyle şeyler yapmaz" demişti.

2.5 yaşlarında sokakta yürürken "Senede Bir Gün"ü söylediğini ve annesinin bağırmasın diye ağzını kapattığını hatırlıyor. 16 yaşında tiyatro bölümü sınavlarına hazırlanmış ama Yıldız Kenter çiftte tedrisatlı bir okulda okuduğunu öğrenince, onu izlemişti bile. Hala çok iyi bir tiyatro oyuncusu olabildim diye düşünüyor. Yıllar sonra bir kısa filmde Müşfik Kenter'le kamera karşısına geçip, hatıralarda kalmış bir hayal diva rolünde oyunculduğu bir kez deneyecekti. Aynı yıl Belediye Konservatuvan'ın yarı zamanlı şan bölümünü kazandı. Tam 12 sene, bir yandan da lise, ardından üniversite. Konservatuvan eğitimi sırasında dışarıda şarkı söylemenin, hele hele klasik dışı tür denemenin yasak olmasını tavsiye ediyor Candan. Pek çokları gibi bunu "bağnazlık" olarak değerlendirmiyor; "Şan eğitimi ağır bir eğitimidir, sesi gırtlığa değdirmekten çıkarmam gerekir. Sen daha temel tekniğin oluşmadan, gidip haftada bir gün bile olsa gırtlaktan bağırırsan tekniğinin oturması güçleşir, eğitimin gittikçe imkansızlaşır. Önce temel tekniğini doğru dürüst oturtmalısın ki üzerine başka bir deneme yapmak istiyorsan ondan sonra buna giriş."

İlk başlarda orepayı düşünmüş ama sonra vazgeçmiş. Hocası Çiçek (Kurya) Kanter'e müteşekkirdi. Zaten hiç operalardan olmamış, o liseden çıkmış. Volümlü bir sese sahip olmasına rağmen, daha naif, daha volümsüz, "söz üzerine ruha söylenen" şarkıları tercih etmiş, şimdiki gibi.

Üniversitede arkeoloji eğitimi aldı. Beş yıl yazları Efes'te kazılara katıldı. 24 yaşında bir burs kazanıp Avusturya'ya gitti ve orada master yaptı. "Arkeoloji büyük sıkıntı içinde, çünkü büyük maddi imkanlar gerektiriyor; Türkiye gibi çoğu kişinin karnısını doyuramadığı bir ülkede böyle bir yatırım yapılmasını beklemek de saçmalık olur" diyor. Avusturya'da yaşadıkları, inancını yitirmesine sebep olmuş, bursunu uzatabilecekken vazgeçip dönmüş. "Avusturyalılar elde etmek istedikleri imtiyazlar için, buradan birkaç bürokrati kanlıyla beraber davet edip birkaç şey sunuyor ve Türk yöneticilerin bir anlamdaki açlıktan faydalanıp bunu başarıyorlar. Tarihi eser kaçırarak boyutunda değil ama, bilimsel olarak yanlış olabilecek bazı izinler koparabilmek için geçerli bu. Yani bir anlamda tarihi mirasın peşkeş çekilmesi." Avusturya'da doktora yapma hakkı hala baki, ama düşünmüyor. "Günün birinde inandığım bir kazıda birkaç ay çalışabilirim, o kadar."

İlk ve tek evliliğini de, kazılarda tanıştığı Avusturyalı bir arkeoloji öğrencisi olan Andreas'la yapmış ama yürümemiş. Zaten en yoğun ilişkide bile, şahsi özgürlük alanlarını muhafaza etmek isteyen insanlardan Candan.

"Birini dördü memur çocuğuyum" diyor, yani hep kazanmak zorunda kalmış. Daha lise yıllarında pek çok Galatasaraylı gibi turizme girmiş önce. Sonra organizasyon işi, bir süre Melih Kibar, ardından Mehmet Teoman'la çalışmış. Renkli ve koşuşturmalı bu işi severek yapmış. Derken menajerlik: Şarkıcıları ise Emel ve Harun Kolçak... Mesleği sorulduğunda hala "şarkıcı" demiyor "halkla ilişkiler", "arkeoloji" ya da "organizasyon" diyor; müziği bir tarz kutsamak bu, para kazanılacak bir meslek olarak bakmamış baştan beri. Geniş kitleler önüne ilk çıkışı 1986'da. Melih Kibar'ın Eurovizyon parçası "Halley'i" seslendiren Klips ve Onlar grubunun, Sevinç Bahadır'la birlikte iki Onlar'ından biri olarak. Aldıkları "dokuzuncu"luk hala Türkiye'nin Eurovizyon'daki en iyi derecesi. Galatasaraylılık gelen chanson'a bir yakınlık ve Edith Piaf hayranlığı olsa da, polüler müziğe yıllarca hiç ilgi duymamış. Sadece MFO, Ayten Alpman ve Nükhet Duru'nun birkaç şarkısını zevkle dinlediğini hatırlıyor. 'Siyah & Gümüş'te profesyonel olmayı da antik ariyalar söyleyebileceği için kabul etmiş. Ve ilk kez klasik dışında, on kadar şarkıyı baştan sona ezberlemiş. Candan aralıklı olarak, çoğunluğu özel gecelerde kendi formasyonundan taviz vermeden şarkıcılığını sürdürüyor, 'Made in TC, Chanson Diva' olarak bugüne geliyor.

BİR SIR GİBİ...

"Hazırım" daki on şarkıdan altısının müziği Gökhan Kırdar'a ait; Bir Sezen Aksu'nun, biri Yusuf Bütüncü'nün, biri "Ah Canım Ahmet'in ve biri de Balkan halk türküsü. "Ah Canım Ahmet'in bestesi "Bir Sor Gibi" dışındakilerin tümünün sözlerini önce sinemada sanat yönetmeliğine, ardından video - klip yönetmeliğine geçiş yapan ressam Mete Özgencil yazmış. Bu alandaki ilk çalışması. "Mete benim için arkadaştan da öte" diyor Candan, saklı şiirlerini bildiği Özgencil'i bu işe zorlamakla çok iyi ettiğini düşünüyor. Akustik ağırlıklı bir albüm; ut, akorden, bağlama gibi sazlar da kullanılmış. "Bir Sır Gibi" de Levent Altınadağ'ın soprano saksofonu ve "Vakit Varken"de Yalçın Ateş'in alto saksofonu dikkat çekiyor. Furyanın dışında, kendi kimliği olan bir iş. "Özellikle ses sınırlarını ve tekniklerimi gösterebileceğim bir konsept değil, dinleyenlerin de zorlanmadan eşlik edebileceği bir tarz seçtim. Benim için önemli olan yorumcu olmak. Ayrıca kısık sesin daha etkileyici olduğunu düşünüyorum." Bu albümü, burada, buranın insanları için yaptığını özellikle vurguluyor.

"Türk insanına Batı tarzı bir şey vermek istemedim. Ona yabancı olmadığı ama Arapik de olmayan bir şey

Candan günümüz pop müzik ortamına çok dolu. "Prodüktörler genç çocukları alıyor, kendi kafalarına göre oralarını buralarını düzelterip, sonra stüdyoya so-kup gene kendi kafalarına göre seçtikleri parça-ları söyletiyor. Fotoğraflar, televizyon falan filan. Vaadedilen tek şey de şöhret, para bile değil. Kız üniversiteyi kazanamamış evde oturuyor, birden birileri "Ben-deniz Hanım bir imza verir misiniz?" deyince, bu lolipop ona yetiyor. Meseleleri çok basit, tek bir kelime: "Tanınmak". İnsanlar ruhlarından feragat ediyor, tabii o da olmuşsa. Acımasız olmak gerektiğini düşünüyorum" diyor.

Konservatuvar mezunu popçular teranesine ise sinirlenmemek için tebessüm ediyor: "Konservatuvarda verilen eğitim, güncel müziğe dönüştürülmeyeceği hedeflenen bir eğitimidir. Şan tekniğinde asla gırtlığa sürmeden ses çıkarırsın, tüm popüler müziklerde ise mutlaka gırtlak sesleri vardır. Klasik şan tekniğiyle popüler müzik söylemeye kalkarsan çok çirkin olur. Bu eğitimden popüler müzikte yararlanabileceğin nefes tekniği olabilir, diyaframdan söylüyorsan rahat edersin, bir de sesin yorulmuşsa teknikle sesini biraz daha uzun süre kullanabilirsin, hepsi bu. Bir de formasyon var tabii, ama bu da bir iki yılda kazanılacak bir şey değil. Zaten bu çocuklar konservatuvardan mezun falan da değil; bir yıl, iki yıl şöyle böyle ziyaret etmiş, sonra da popüler müziğe bulaştıkları için uzaklaştırılmıştır. Konservatuvar bu insanlar için enteresan bir isim sadece, halk da bilmediği için ona da enteresan geliyor. Hepsisi bu."

ASLA POLİTİK DEĞİL...

Ben sözü döndürüp dolaştırıp gene chanson'a getiriyorum. Bir dönem duygusal bir yakınlık da yaşadığı Mehmet Teoman'la bir chanson kaseti üzerinde çalışmıştı Candan. "Chanson değil, chanson tarzına benzeyen" diye düzelttiyor. Candan kendini teslim edebilen insanlardan değil, kendine dair son kararı hep kendisi alıyor. "Kendinden başka kimse senin için bir şey yapmıyor. Çünkü sensin, ruhsuz bir malzeme değil" diyor. Asla politik değil, olmaya da çalışmıyor. Mehmet'e strateji olarak inanmış, ama gene de konsepti kendisi çizmiş. Ama sonuç yok "Hiçbir şeye karar veremedi. Bu suçlamak değil, onun da öyle bir dönemine denk geldi. Üç şarkı yazmıştı, üçüncüyü beğenmedim. Benim söyleyeceğim sözler değildi, başkaları ustaya karşı saygısızlık olarak değerlendirebilir ama bence değil, 'Beğenmedim, olmamış, bu benim şarkım olamaz.' dedim." Çıkan kasetin mutlaka bir ticari amacının olduğunu, olması da gerektiğini düşünüyor Candan. Peki, "Hazırım" demek için neden on sene kadar beklemişti? "Kaset yapmak şart mı? Değil. Kaset yapmak kendini ortaya koymak, ben buyum demek bence. Bu, tüm den başkasının çizdiği bir model olmaz. Fransızca bir chanson kaseti de yapılabildi ama ben buradaki insanlara bir şeyler vermek istedim" diyor. Piyasadan beste aramamış, kendisi bir konsept tasarlamış ve 94 yıl başında, daha kaseti çıkmadan Gökhan Kırdar'ın demolarını dinlemiş. "Müzikal yapı olarak bana ters gelmedi. Kendi çapında, kendisi gibi bir şeyler yapmaya çalışıyordu." Kırdar'a ısmarlama beste yapıp yapmayacağını sormuş, olumlu yanıt alınca ona tasarladığı konsepti anlatmış. Sonuçta Kırdar'ın yaptığı 11 bes-tenin 6'sını albümde kullanmış. "Bir de Ayten Alpman'ın 'Tek Başına'sı gibi bir şarkı istiyor-dum. Stüdyosunda çalıştığım Yusuf Bütünley bu

bazda üç beste hazırladı. Birini seçtim." Bu şarkı "Vakit Varken": "Affetmeyi öğren vakit varken / Geç kalmadan kaybetmeli / Zafere ödümlü yanlızdır, yanlızdır"... Şarkı sözleri, çok önemli Candan için. Müzikal bir kelime yorumcusu o. "Sözün çok iyi yaşanması, anlatılması, hatta oynanmasından yanayım. Şarkının sözlerini yorumluyorum. Eğer sözler bana bir şey ifade etmiyorsa kilitlenip kalıyorum, söyleyemiyorum."

BEYİN VE YÜREKLE...

Şarkı söylemenin hayatla bire bir bağı olduğunu düşünüyor. Yaşamışlık, tecrübeler çok önemli onun için. "Yoksa bir enstrümandan farkın kalmaz" diyor. Şarkı söylemenin ruhunu, beyin, yürek ve hammaddeyi bileşkesinde görüyor. "Dünya çapında bir ses olabilirsin ama, şarkı söyleyemezsin. Şarkıcılık sahip olduğun sese doğru orantılı değildir. Hatta tam tersi, çok az bir sesle çok iyi şarkıcı, yorumcu olabilirsin. Mesela Hümeyra. Sahicilik çok önemli. Mesela dışarıda bana sorduklarında 'Popüler müzikte Türkiye'nin en iyi şarkıcısı Kibar' diyor. Çok sahici, yüreğinden söylüyor. Yaptığı müziği dinlemiyorum ama eminim ki caz söyleseydi, çok iyi bir caz yorumcusu olurdu." Birlikte doğru orantılı olarak, yorumculukta yaşın önemine inanıyor Candan; "Otuzbeş yaş civarı oturuyor" diyor ve kadın seslerinin son gelişimlerini doğumla tamamladıklarını anlatıyor. "Bu hem fizyolojik, hem de ruhsal."

Televizyonlar ilk kasetlerini yapan şarkıcıların kliplerini para karşılığı yayımlıyorlar. Bu da, eğer arkasında bir yatırımcısı yoksa, o şarkıcının ve müziğinin kitle tarafından tanınmasının önünde büyük bir engel. Bu Candan için de, başa çıkması hayli güç ciddi bir maddi külfet. Ama televizyon ve yazılı basındaki magazin gazeteciliğinin ilgisine fazlasıyla mazhar oluyor. Bu da insanlara tanıtma engeli aşıma yolunda önemli bir faktör. Ama o medyadan yana da dertli, sapla samanını durmadan birbirine karıştırdığı ve ticari kaygıları alet olunup seviyenin aşağı çekildiği kanısında. Güfteyle bestenin ayrımlarını bil-meyen gazetecilere muhatap oluyor. "Öyle abuk şeyler soruluyor ki bazen kilitlenip kalıyorum" diyor ama idare etmeye çalışıyor. Onun için önemli olan insanların yaptığı müziğin haberdar olması öncelikle. Özel hayatını mümkün olduğu kadar medyadan uzak tutmaya çalışıyor: "Ben bir şarkıcıyım, yeni bir albüm yapmışım, bu konuda söyleyecek sözlerim var ama, bunlar çok az insanın umurunda." O özel hayatını uzak tutukça, medyanın magazin kanadı da sakladığı bir şey var diye peşine düşüyor. "Tabii bir özel yaşamım var. Ama son derece sade, zaten onlara malzeme olacak bir şey yok. Ama gösteri dünyasındaki insanlar biriyle yemeğe çıkarken bile şuraya gidiyorum diye bunlara faks çekiyor-lar. Yani bu iki taraflı bir şey: Malzeme eden de, edilen de halinden memnun" diyor. 'Dik başlı', 'sert sözlü' olmakla eleştiriliyor çevresi. "Geçen-lerde bir canlı yayında Ebru Gündeş'le Ahmet'i aynı kulvarda değerlendirmelerini eleştirdim. Şuursuz davrandığını söylediler. Dobra olmak insanlar rahatsız ediyor. Çünkü pek çok şey sahte, aldatmacaya yönelik dengeler üzerine kurulmuş."

Candan'a popüler müzik kulvarına hoşgeldin diyor ve ekliyor: "Kendi bildiğin yolda, kendin gibi devam et. Sonuç iyi ya da kötü olur ama, en azından hesabını verebilirsin, çünkü sana aittir."

Resim ve Müzik Sanatlarında Empresyonizm

• Deniz ERTAN

Nedir Empresyonizm? Bu sorunun yanıtını çok kısa ve genel olarak yanıtlamaya çalışırsak, dilimizde "İzlenimcilik" anlamına gelen bu akımın, sanatta, bir nesnenin ya da manzaranın insan duyguları üzerinde bıraktığı etkinin bir çeşit yansıması olduğunu söyleyebiliriz. İlk olarak, 18. yüzyılın sonlarında, Fransa'da Manet, Monet, Renoir, Sisley ve Degas ile gelişen bu sanat akımı ve anlayışı, müzik sanatını da oldukça etkilemiştir. Klasik Batı müziğinde Empresyonizm kurucusu ve en büyük temsilcisi, yine Fransız sanatçı Claude Debussy'dir.

"Empresyonizm" terimi, Claude Monet'in "Impression" adlı tablosundan gelir. Daha sonra bu terim, Monet, Manet, Renoir, Sisley, Cezanne gibi ressamların benimsedikleri yeni bir resim akımına adını verir. Resim sanatında müziğe geçen bu terim, müzik dünyası için ilk kez Renoir'in 1882 tarihli bir mektubunda, ünlü besteci Wagner ile yaptığı bir sohbeti anlatırken kullanılmıştır: "Müziğin Empresyonistlerinden konuştuk." (Britannica, 12. cilt, sayfa 10). 20. yüzyılın ilk çeyreğinde bu akım, Debussy dışında, daha bir çok besteciye yakıştırılmıştır: Ravel, Delius, Scriabin, Faure, Vaughan Williams, Bax, Satie v.b.

19. yüzyılın sonlarına doğru, insanlar için biçimlerin ve renklerin hissedilmesi, hoş kokuların duyulması, ve seslerin işitilmesi önem kazanmaya başlar. Monet, Pissaro, Sisley ve Renoir gibi empresyonist ressamlar, o günün insanın duyularını güçlendirerek daha da geliştirilmişlerdir. Aynı dönemde, şairler de şiirlerinde sözcüklerin duyuluşlarına ve seslerine karşı giderek daha fazla önem vermeye başlar. Sanatçılar öncelikle ses ve ritimlerle dinleyicide hayali ve anlık bir ruh halini uyandırmayı hedef alırken, daha önceki sanatçıların tersine, bir hikaye anlatma veya belirli bir ders verme gibi amaçları bir kenara iterler. Ressamlar, doğada işiğin yarattığı etkileri ön plana çıkarmak için, nesne ya da doğa manzaralarını gelenekçi ve gerçekçi bir tutumla anlatmayı bırakırlar. Konu eski önemini yitirmiş; renk ise artık en önemli unsurdur. Renk inceliklerinin farkedilişine örnek olarak, Monet'in bir saman yığınının günün değişik saatlerinde resmetmesini verebiliriz. Resimde gelenekçi kompozisyon anlayışı, müzikteki geleneksel armonik ve yapısal kalıplar kadar önemsiz hale gelmiştir.

Empresyonist müzik dendiğinde akla gelen ilk besteci, Debussy'dir. Kendisi artık o büyük, dramatik an ve yürüyüşlerle ilgilenmeyerek, ince ve insanlara başka şeyler çağırıştırabilecek müziği yaratmayı hedefler. Müzik tarihinde Debussy'nin müziği 19. ve 20. yüzyıllar arasında önemli bir köprü oluşturur. Müzik sanatında sanatçı kendi duygularını, düşüncelerini ya da imgeleri ses düzeniyle anlatmaya çalışır. Gelenekçi Batı müziğinde, yani Orta Çağ'dan 20. yüzyıla kadar devam eden Klasik Batı müzik sanatında, ritm, ezgi, armoni, biçim gibi öğeler hüküm sürmüştür. İlk kez 19. yüzyılın başlarında Beethoven'ın son döneminde sarsılmaya başlayan bu gelenekçi "uyum" kuralları, daha sonra Debussy'nin müziğinde hızlı ve keskin bir

şekilde değişmeye başlar. Empresyonist müzik, gerek ezgileri, formu, renkleri, gerekse ritimleriyle Romantik müzikten oldukça farklıydı. Debussy'nin "Bir Kır Tanrısının Öğleden Sonrası" adlı eserin ilk seslendirilişi, birçok kişi tarafından çağdaş müziğin başlangıcı olarak kabul edilir.

Aynı şekilde resim sanatındaki Empresyonist akımı da, ilk büyük modern akım olarak kabul edilir. Artık sanatçı - müzisyen, şair, ressam olsun - daha özgürdür, klasik anlayışlar bir kenara itilir. Diğer bir deyişle, sanatçı gerçeği tipatip yansıtmaktan vazgeçerek, ona kendince bir yorum katar; böylelikle sanatçı gittikçe somuttan soyuta doğru ilerlemeye başlar.

Debussy henüz genç yaştaiken, onun müziğine, "İlginç ama kuramsal yönünden saçma" dendiğinde, o da, "Kuram önemli olamaz, işitme temeldir. Sanatçının duyusu asıl kuramdır" karşılığını vermiştir (Say, cilt 2, 185:326). Bir Empresyonist ressam kadar Debussy de bizleri uçucu kıpırtılarla dolu, gerçek ile düş arasındaki o buğulu anlatımına götürür. Onun müziği ilginç, taze ve zengin renklerle içerir, bu yüzden de Debussy'nin eserleri Empresyonist en iyi ve uygun örneklerdendir. Özellikle "La Mer" adlı yapıtı, müzik tarihinin en önemli eserlerinden biridir.

Orkestra seslerinin zenginliği, rahatlığı, serbestliği, "dezonant" yani uyumsuz eserlerin kullanımı, ani çıkış ve inişler ve karmaşık armoni, bizi düşsel bir imgeler dünyasına götürür.

Daha önce sözünü ettiğim "Monet'in 'Impression' adlı yapıtının gelenekçi anlamda konusu yoktur. Daha doğrusu, onun konusu hava, su üzerindeki pus, akıp giden, oynayan bir atmosferdir. Böylelikle diyebiliriz ki, izlenimcilikte sürekli değişimler ve o zaman birimine ait renk ve ışıklar sanatçı için ön planda yer alır. Empresyonist ressamlar ışık üzerinde, Natüralist edebiyat akımındaki yazarlar gibi çalışmışlardır. Bu yazarlar sadece o an ve mekandaki gerçekle ilgilenirler. Monet de, bir saman yığınının üzerine düşen güneş ışınlarını, günün farklı saatlerinde adeta bir bilim adamı gibi inceleyerek, doğada herşeyin ışıkla ne kadar farklı biçim ve kompozisyonlara girebileceğini anlatır. Renkler artık değişken ve anlıktır, ve derinliği veren artık sadece açık ve koyu tonlardır. Diğer bir deyişle derinlik, renklerle kendiliğinden gelir. Çizgiler yok olurken, ışık ve işiğin yarattığı etkiler önem kazanır. İzlenimci ressam bize doğadaki sürekli değişkenliği vermek durumundadır, çünkü doğa ve onun bizde bıraktığı etkiler de sürekli değişim halindedir. Empresyonizm, ister müzik, ister resim sanatında olsun, bize nesneleri değil, çeşitli ruh hallerini yansıtır; bu yüzden de statik formlar ve nesneler "erir".

1886 yılında, o dönemin önemli fizikçilerinden Ernst Mach, "Duyumların Analizi" adında bir kitap yazar. Kendisi bu kitapta dünyayı, bir duygular, hisler dünyası olarak inceler (Graf, 1946 : 103). İşte Empresyonistler de dünyaya bu şekilde bakıyorlardı; bu evren artık nesnel değil, öznel ruh hallerinin değişiminin bir yansımasıydı. Güneş, ışık, saman, renkler, ki-

rımlar, yansımalar, herşey yayılıyor, parlıyor, titreşerek akıp gidiyordu. Bu izlenimciliğe örnek olarak Fransız şair Albert Samain'ın şu satırlarını verebiliriz:

"J'adore l'indécis, les sons, les couleurs frêles
Tout ce qui tremble, ondule et frissonne et cha-
toite
Les cheveux et les yeux, l'eau, les feuilles la
soie
Et la spiritualité des formes grêles."
(Graf, 1946 : 105)

Bu şiirde de görüldüğü gibi artık en önemli şeyler, belirsizlikler, sesler, kırılğan renkler, titreşimler, dalgalar, kırıltılar, pırıltılar, su, ... ve "la spiritualité", yani ruhsallık, ruhanilik olur.

Debussy'nin müziğinin çoğu, dinleyicilerine, Monet, Sisley, ve Pissaro'nunkiler gibi, ışık, renk, hareket ve akıp giden şeyler ve ruh halleri ile dolu bir dünyadan kesitler sunar. Gençliğinde ressam olmayı çok isteyen Debussy için renklerin çok özel ve önemli bir yeri vardır. Bestelemiş olduğu "Üç Noktürn", onun renklere karşı olan ilgi ve hayranlığının müzikteki yansımasıdır. "La Mer" (Deniz) "Images" (imajlar), "Üç Noktürn: "Nuages" (Bulutlar), "Fetes" (Kutlamalar) ve "Sirenes" (Denizkızları), tüm bu eserler bize hep soyut, duyularla dolu, canlı ama düşsel resimler çizer. Debussy, günün alaca karanlık saatlerini, nesnelerin puslu bir görünüme bürünüşlerini, gecenin nesneleri gölgelerle örtmesini, güneşin batışını ve suyun üzerindeki yansımalarını, yağmurun yağışını, okyanusun beyaz köpüklü mavi ve gri dalgalarını ve onların hareketlerini saatlerce izler ve tüm bunlardan çok etkilenirdi. Yukarıda saydığım tüm bu sürekli devinimler, değişimler ve anlar, Empresyonizmin tonunu, rengini ve ruh halini yansıtmakta araç olarak kullanılan konulardan bazılarıdır. Ancak, denilebilir ki, bunlar Debussy'yi en çok etkilemiş olanlardır.

Kullandığı artık üçlü ve dörtlü aralıklar, armoninin katı, kesin ve mantıklı yapısını bozar. Büyük ve keskin çizgiler yerlerini kısa ve tekrarlanan küçük akıcı motiflere bırakır. Onun aradığı yapmacık teknik ve biçimlerden uzak, duyu ve duyguların daha sade bir biçimde, doğrudan doğruya iletebileceği bir müzikti. Debussy'nin müziği antik müziklerden, Japon sanatından ve Rus müziğinden etkilemiştir; ortaya çıkan müzik, ince, düşsel ve daha karmaşıktır. Empresyonist müzik, bir çok arpeji, termoloyu akıcı ve renkli sesleri, glisandoları, (daha önceden çok büyük bir armoni hatası sayılan) paralel yürüyüşler, tonların bir anda değişmesi, modları, pentatonik (beş sesli) gamları ve kromatik aralıklı kullanarak, yirminci yüzyıl müziğini fazlaca etkisi altına alan Atonalite ve oniki nota müziğini hazırlar.

Debussy, besteciler arasında en çok Wagner, Mussorgsky ve Rimsky - Korsakov'dan etkilemiştir. Debussy'nin "izlenimci" müziğinin etkileri, müzik dünyasında çok geniş ve önemli bir yere sahiptir. Onun ve Empresyonizm etkilerini Ravel, Delius, V. Williams, Bax, Scott, Griffes, Loeffler, Carpenter, Bloch, Casella, Bartok, Kodaly, Skryabin, Faure, Albeniz- Granados, De Falla ve Satie gibi bestecilerin eserlerinde görebiliriz.

Romantik müzikten hoşlanmayan Debussy, yepyeni bir müzik yaratmak istiyordu. Gelenekçi Fransız müziğini fazla basit, temiz ve kibar buluyordu. Eski katı müzik biçimlerine de karşı çıkan Debussy, A-B-A sonat yapısını bir kenara iterek, kendi biçimlerini yarattı. Bu yeni yapılar daha kısa ve esnek iken, bir bölüm içinde çok farklı bölümlere rastlamak mümkündür. Debussy'nin müziğini bir bütün yapan, ruh, duygu birliği ve bütünlüğüdür.

Empresyonist resimlerde olduğu gibi, bu müzikte de nesneler şekillerini kaybederek, ışıktaki çözülme renkli ve puslu bir görünüme kavuşurlar.

Manet her ne kadar diğer Empresyonist ressamlardan oldukça farklı olsa da, resim tekniğinde yerleşmiş kurallara karşı olması ve gözlerini doğaya çevirmesi bakımından birçok kişi, bu akımın köklerini onda bulur. Manet'nin "Kırda Öğle Yemeği" adlı tablosunda bir kadının çıplık resmedilişi ve boyaların sindirilmemesinden dağıtılmaması ve olduğu gibi bırakılması, bu resmi tüm kurallara ve geleneklere aykırı kılıyordu. "Manet'deki bu iki özellik, yani resimde güneş ışığının renkleri parlak gösteren tesirine yer vermesi ve tuşları, fırça vuruşlarını olduğu gibi bırakması empresyonistler tarafından benimsenen bir çalışma şekli olacaktır" (Güvenli, 1982; 113). Güvenli'ye göre Manet, Empresyonizmin kurucusu değil, sadece onları etkileyen, destekleyen ve onlara fikirler veren bir ressamdır. Eski gelenekçi resim anlayışında olduğu gibi atölyelerde sadece bazı modelleri resmetmektense, Empresyonist ressamlar gerçek hayatı içine girerek, hatta bazı zamanlarda açık havada çalışarak, bar kızları gibi farklı konuları da ele almışlardır. Manet'in yaptığı gibi koyu renkleri paletle beraber bir kenara bırakarak, iç açıcı ve taze renkleri arama yoluna girmişlerdir. Bu ressamlar uzaklık etkisini ortaya çıkarmak için soğuk renkler kullanırken, yakınlık için de turuncu gibi sıcak renklerden yararlanırlar. Bunun yanında turuncuyu ışık için kullanırken, mavi ve mor tonlarını da gölge için kullanmayı tercih ederler. Zıt renkleri yan yana koyarak, renkleri belirli kılmayı amaçlıyorlardı, ki bu İngiliz resamlardan Constable'ın da kullandığı bir teknikti. Empresyonist ressamlar havadaki ışığın titreşimlerini gösterebilmek için, küçük tuşları yan yana koyarak ve bir çeşit çizgi hareketi meydana getirerek, renkleri cıvıltı, oynaşır gibi gösteriler.

Empresyonizm akımı, attığı temellerle birçok akımın doğmasına da yardımcı olması bakımından, sanat tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Müzik ve resim dünyasında, modern sanatın doğuşunu yönlendiren bu akım, katı kuralları yıkarak, algıların, duyuların ve ruh hallerinin öne çıkmasını sağlamış, ve sanat ve müzik tarihinde yeni ufukların açılmasına neden olmuştur. Empresyonizm akımıyla doğa, anlık bir ruh haline bürünürken, tüm dünya renkli bir atmosfer içinde, minik parlak zerrecikler halinde "buharlaşıyor". Böylelikle, Empresyonist müzisyen ressama, ya da şaire dönüşürken, şiir de müzik olur. Max Graf'a göre, Empresyonizmle aranan bu düşsel dünya, bu zor ve ağır hayattan bir tür kaçış. Bu dönemde sanat, hayatla bütünleştirilerek, alacakaranlığın gölgelerinde veya gecenin içindeki düşe benzeyen başka bir gerçeklik arayışında kendini gösterir. Bu dönemde kesin konturlar, titiz ayrıntılar yerine artık, "izlenimler" vardır.

KAYNAKLAR:

- **Encyclopedia Britannica.** Encyclopedia Britannica Incorporation, Chicago, London, 1970, volume 12.
- Graf, Max. **Modern Music: Composers and Music of Our Time.** Kennikat Press, Washington, 1964.
- Güvenli, Zahir. **Sanat Tarihi.** Varlık, İstanbul, 1982.
- Hansen, Peter S. **Twentieth Century Music.** Allyn and Bacon Inc., Boston, 1967.
- Lynton, Norbert. **Modern Sanatın Öyküsü.** Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991.
- Mimaroglu, İlhan K. **Musiki Tarihi.** Varlık, İstanbul, 1961.
- Say, Ahmet. **Müzik Ansiklopedisi.** Ankara, 1985, cilt 2.
- Sözen, Metin ve Uğur Tanyeli. **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü.** Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.

Uluslararası Müzik Festivalleri ve Dünden Bugüne Ankara Müzik Festivali

• A. Aydın İLİK

"Festival" latince kökenli bir sözcük olup şenlik anlamına gelmektedir. Sözlük anlamı ise; açılış ve kapanış tarihleri, gerçekleştirilen çevre, katılanların niteliği, programda yer alan yapıtlar bakımından özel önemli olan, periyodik bir zaman diliminde yinelenen kapsamlı sanatsal etkinlikler bütünüdür.

Dünya'da eski müzik festivali (1655) 17. yy.da İngiltere'de gerçekleştirilmiştir. Almanya'nın Bonn kentindeki "BEETHOVEN FESTİVALİ"i 1945'de başlamıştır. Wagner, Bayreuth kentinde düzenlediği sanatsal etkinlikler için "Sahne Festivali" deyimini kullanmıştır. Günümüzün modern anlamdaki sanat festivalleri İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlamıştır. Sözelimi İngiltere'de İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sadece iki yıl sonra ilk kez 1947 yılının Ağustos ayında Müzik Festivali olarak düşünülen ve gerçekleştirilen "Edinburg Festivali", o yıllarda halka savaşın acılarını unutturmayı amaçlamıştır. Festival savaş nedeniyle bozulan dostlukların kurulmasında önemli rol oynayarak düşman ülkelerin birbiriyle kaynaşma olanağını yaratmıştır. Bu gün Avrupa ülkelerinde düzenlenen başlıca müzik festivalleri şunlardır.

Almanya	: "Berlin Festivali" (bütün sanat dallarında) Ansbach "Bach Festivali" Augsburg "Mozart Festivali" Bayreuth "Richard Wagner Festivali" Bonn "Beethoven Festivali"
Avusturya	: Bregenz'de "Opera ve Operet Festivali" Graz "Steier Sonbaharı" (her sanat dalında) Linz "Brucker Festivali" Ossiach "Karintiya Yazı" (her sanat dalında) Viyana "Festival Haftaları"
Belçika	: "Flandr Festivali" (değişik kentlerde yaygın olarak düzenlenen bu tüm sanat dallarını kapsar.)
Bulgaristan	: Varna "Bale Festivali"
Çek Cumhuriyeti	: "Prag Baharı" (Uluslararası Müzik Festivali)
Danimarka	: "Bale Festivali"
Finlandiya	: Helsinki "Finlandiya Festivali"
Fransa	: "Aix - en - Provence" (opera ve müzik festivali), Avignon "Tiyatro Festivali", Besançon "Müzik Festivali", Lyon "Uluslararası Müzik Festivali"
Hollanda	: "Hollanda Festivali" (her sanat dalında ve ülkenin birçok kentinde bir-den düzenlenir.)
İngiltere	: "Alderburgh Festivali", "Bath Festivali", "Brighton Festivali"

İspanya	: Barcelona "Uluslararası Müzik Festivali"
İsveç	: Stockholm "Opera ve Caz Festivali"
İsviçre	: Ascona Müzik Festivali "Engadin Müzik Festivali", "Luzern Müzik Festivali", "Montreu Caz ve Rock Müziği Festivali", "Zürich Opera ve Tiyatro Festivali"
İtalya	: Fiyoransa "Opera ve Müzik Festivali" Spoleto "Uluslararası Müzik Festivali" Verona "Opera Festivali"
Macaristan	: Budapeşte "Uluslararası Müzik Festivali"
Norveç	: "Bergen Festivali" (tüm sanat dallarında)
Polonya	: "Varşova Sonbaharı" (her sanat dalında)
Portekiz	: Lizbon "Gülbenkian Müzik Festivali"

Bu festivalleri bazılarında yer aldığı 1952 yılında Cenevre'de (İsveç) kurulan AEFM (Association Europeenne des Festivals de Musique) Avrupa Müzik Festivalleri Birliği 1985'de 43, 1955'de 63 kent merkezinde düzenlenen Uluslararası Festivallere yönlendiricilik destek ve katkı amacı ile bir çatı görevi üstlenmiştir. Bu festivaller ise bu yıl 26 ülkede gerçekleştirilmiştir. Alfabetik sırayla:

Almanya	: 7	(Bad Kissingen, Bayreuth, Dresden, Ludwigsburg, Münih, Schwetzingen)
Avusturya	: 6	(Bregenz, Innsbruck, Linz, Ossiach - Villach, Salzburg, Viyana)
Belçika	: 2	(Vlaanderen, Wollonie)
Bulgaristan	: 2	(Sofya, Varna)
Çek Cumhuriyeti	: 2	(Brno, Prag)
Finlandiya	: 2	(Helsinki, Savonlinna)
Fransa	: 2	(Aix - en - Provence, Orange)
Hollanda	: 2	(Holland, Utrecht)
İspanya	: 7	(Barcelona, Cuenca, Granada, Perelada, San Sebastian, Santander, Torroella de Montgri)
İsrail	: 1	(Jerusalem)
İsveç	: 1	(Drottningholm)
İsviçre	: 3	(Gstaad, Luzern, Montreux Vevey)
İngiltere	: 3	(Brighton, Cheltenham, Edinburg)
İtalya	: 8	(Brescia - Bergama, Firenze, Mortina - Franca, Pesara, Ravenna, Spoleto, Stresa, Torino)
Japonya	: 1	(Osaka)
Lüksemburg	: 1	(Echternach)

Macaristan:	1	(Budapeşte),
Monte Caryo:	1	(Monte Carlo),
Norveç:	1	(Bergen),
Polonya:	1	(Wroclaw),
Portekiz:	1	(Estoril),
Slovakya:	1	(Bratislava),
Slovenya:	1	(Ljubljana),
Türkiye:	2	(Ankara, İstanbul),
Yugoslavya:	1	(Dubrovnik),
Yunanistan:	1	(Atina) dir.

Ülkemizde "festival" sözcüğü Türkçeye ilk kez Ulu Önder ATATÜRK'ün Cumhurbaşkanı, İsmet İnönü'nün Başbakan olduğu 1931 yılında İstanbul'da toplanan "2. Balkan Konferansı" dolayısı ile Beylerbeyi Sarayında düzenlenen "Balkan Oyunları Festivali" ile girdi. 1948 yılında ilk kez Ankara'da "Türk - İngiliz Müzik ve Tiyatro Festivali" düzenlendi. 11-17 Nisan 1948 yılında ilk Uluslararası Festivali Hasan Ali YUCEL'den sonra Milli Eğitim Bakanı olan Reşat Semsettin SİRER'in himayelerinde gerçekleştirildi. 1951'e dek yinelenerek sürdü. Aynı yıl "Yerli Film Yarışması" adıyla "Yerli Film Yapanlar Cemiyeti" nce İstanbul'da Film Festivali düzenlendi. 1957, 1958 ve 1959 yıllarında ard arda "Ankara Müzik Festivali" üç kez yapıldı. Bu festivallerde Türk bestecilerinin çok sesli çağdaş eserleri topluma tanıtmaya ve sevdirmeye açısından büyük önem taşımaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının himayesinde gerçekleştirilen bu sanat ve kültür ortamlarının gönüllü destekleyicileri "Universiteliler Müzik Derneği" nde biraraya gelen Siyasal, Hukuk, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültelerinde öğrenim görmekte olan gençlerdir. (2)

İlk tiyatro festivali Devlet Tiyatrosu tarafından 1953 yılı Mayıs ayında Antalya'da Aspendos Antik Tiyatro'da düzenlendi. Bir diğer ciddi müzik festivali 1959, 1960 yıllarında Erdek'de "Erdek Festivali" ile gerçekleştirildi. Bu yıllarda başlayan ve günümüze değin süregelen Çanakkale "Troya (Truva) Festivali" zaman zaman ilgi ve kalitesini yitirmesine karşın gelenekselliğini korumuş bir festivaldir. 1964'den bu yana düzenlenen "Antalya Altın Portakal Film Festivali" yanı sıra İstanbul, Adana, ve Ankara'da film festivalleri düzenlenmektedir. 1973'de Uluslararası İstanbul Festivali, 1985'de Uluslararası Ankara Müzik Festivali 1989'da Ankara'da Oda Müziği Festivali (daha sonra Yeni Müzik Festivali, adıyla sürdürüldü.), 1987'de Uluslararası İzmir Müzik Festivali, 1994'de Uluslararası Anadolu Festivali (Bilkent Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesince organize edilmektedir.) 1995'de Uluslararası Bursa Festivali başlamıştır. Ayrıca 20 yıla yakın bir süredir TRT'nin düzenlemekte olduğu "23 Nisan Uluslararası Çocuk Festivali" Dünyanın en geniş katılımlı ilk çocuk festivalidir.

İstanbul'da yapılan Uluslararası Moda ve Tekstil, Uluslararası Caz Festivalleri, Uluslararası Marmara Folklor Festivali gittikçe önem kazanarak sürdürülmektedir. Ülkemizde Turizm Bakanlığı Yerel Etkinlikler Takvim'de yer alan 80'ne yakın çeşitli alanlardaki festivallerin yarısı uluslararası olarak düzenlenmektedir. Bu sayı sadece Paris (Fransa)'daki bir yıllık festivallerle denk düşmektedir. Bunların uluslararası müzik sanatı alanında en önemlileri İstanbul, Ankara ve İzmir Uluslararası Müzik Festivalleridir. 1995 yılında İstanbul Festivali 23. kez, Ankara Festivali 12. kez, İzmir Festivali 9. kez Dünyanın ve Türkiye'nin önde gelen sanat etkinliklerine kapılarını açmıştır. AEFM (3) (Avrupa Müzik Festivalleri Birliği) üyesi olan "Uluslararası Ankara Müzik Festivali"nin Organizasyonu Sevda - Cenap And Müzik Vakfınca gerçekleştirilmektedir.

"Sevda - Cenap And Müzik Vakfı"nın kuruluş öyküsü 1940 lı yıllara dayanmaktadır. 1940'larda ku-

rulan "Ses ve Tel Birliği'nin dağılmasının ardından 1965 yılında kurulan Sevda - Cenap And Müzik Teşisi" 1973 yılında "Sevda - Cenap And Müzik Vakfı"na dönüşmesiyle kurulmuş Bakanlar Kurulu kararı ile Kamu yararına çalışan kurumlar arasında yerini almış, ülkemizde evrensel çok sesli müziğin sevdirmesine, tanıtılmasına, benimsenmesine ve geliştirilmesine, her türlü olanakları ile hizmet vermeye amaçlayan ve vermekte olan vakıf olmuştur.

"Sevda - Cenap And Müzik Vakfı" adını Cumhuriyet dönemimizin ilk mebuslarından (milletvekilleri) Tunalı Hilmi Bey'in kızı Sevda Tunalı (1902 - 1958) ile evlenen inşaat mühendisi ve hukukçu Mehmet Cenap And (1894 - 1982) dan almaktadır. 1929 yılında Ankara'da Kavaklıdere'de "Kavaklıdere Şarap Fabrikası"nı (4) kuran bu sanatsever aile, bu güne kadar uzanan kuşaklarınca da sürdürülerek gelen ve gelenekselleşen kültür sanat hizmetlerinin destekçileri olmuşturlar. Ayrıca vakıf destekli çeşitli topluluklar, konserler vermek amacı ile Anadolu'ya açılmaktadırlar.

Bugün Yüksek Makina Mühendisi Mehmet Başman'ın başkanlığını yaptığı "Sevda Cenap And Müzik Vakfı" Türk bestecilerinin eserlerini tanıtmaya, plak, bant, CD, vb... yapımı çeşitli kitap yayınları, müzikte yetenekli öğrencilere karşılıksız burslar çeşitli yarışmalar ve ödülleri, eğitici çalışmalar, yurtiçi - yurtdışı konserler, bilimsel toplantılar, çeşitli yardım ve bağışlar ile bu yıl 29 Mart - 5 Mayıs 1995 tarihlerinde 12.si yapılmış olan "Uluslararası Ankara Müzik Festivali" büyük bir özveri ile gerçekleştirilmektedir. Vakıf yönetimi devamlı nitelikte "Yönetim Kurulu", "Danışma Kurulu" ve "Destekleme Kurulu" ile festival öncesi oluşturulan "Festival Kurulları" tarafından sağlanır. Çalışmaları vakıf sekreteryası tarafından yürütülür. Bu arada festivalin başkentte büyük canlılık getirmesine karşın, yerel yönetim birimlerinin son zamanlarda destek vermemesi çok acı ve düşündürücüdür. Bilinmektedir ki Ankara'nın siyasi kimliği güzel sanatlarla taçlanarak süslenerek ve estetik bir görünümlü kazanacaktır. kentin kültürel ve sanatsal verimliliği, ticaret ve ekonomik trafiğine de katkıda bulacaktır. Destek veren (sponsör) kişi ve kurumlar ürünlerinin tanıtımlarını reklam edebilecekleri uluslararası dökümanlara (materyellere) ulaşacaklardır.

Uluslararası Ankara Müzik Festivali ilk kez 22-31 Mart 1985 de Ankaralı sanatseverlerle tanıştı. 10 gün içinde 12 etkinlikle sınırlı ilk festivalin adı "Turizm' 85 Ankara Sanat Festivalidir. O yıldan bu yana aksamadan ve büyüyerek gerçekleştirilen festivale bu güne kadar 30 dan fazla Orkestrası, 15 kadar Koro, 15 kadar Oda Orkestrası, sayısız resital, opera, bale, caz, pop folk gibi pek çok türde dünyaca ünlü sanatçılar katılmıştır. Bugüne kadar toplam 35 değişik ülkeden 200'e yakın aktivite için binlerce sanatçı sanatseverlerle buluşmuştur. Yılda yaklaşık (festival ile birlikte) 40 sanat faaliyeti gerçekleştiren Sevda - Cenap AND Müzik Vakfı geleceğe yönelik projeleri ile çalışmalarını aralıksız sürdürmektedir.

Geçen yıl ve bu yıl Cumhurbaşkanımız Süleyman DEMİREL'in yüksek himayelerinde gerçekleştirilmekte olan festivalleri, Sevda - Cenap And Müzik Vakfı'nı tanıtmak amacıyla "Vakıf Destekleme Kurulu" üyeleri 2 yıldır üniversitelerde ve çeşitli ülkelerin Ankara'daki kültür derneklerinde tanıtım panelleri düzenlemektedirler. Daha çok müzikseverlere ulaşmak onları kültür ve sanat ortamlarını çekerek bu alanda bilgilendirilmektedirler.

Sonuç olarak;

Dünyadaki bazı ilginç örnekleri anımsatmak gerekirse; "Boston Pop Orkestrası" Arthur FIEDLAR yönetiminde 4 Temmuz 1976'da Boston Hatch Memorial Shell'de 400 bin kişiye konser vermiştir. 29 Tem-

muz 1973'de (A.B.D.) New York'da yapılan "Summer Jam Pop Festivali" ni 150 bini biletli, 600 bini bin kişi izlemiştir. Frank SINATRA'nın 26 Ocak 1980 günü Rio de Janeiro'da verdiği açık hava konserini 175 bin kişi izlemiştir. Elton JOHN tarafından New York, Central Park'da verilen ücretsiz konserini 400 bin müziksever izlemiştir. Bu gün opera sanatı, İtalyan tenor Luciano PAVAROTTI ile tüm dünyayı ayağa kaldıran ve bizde 168 yıllık Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası açık hava konserlerinde 70 binin üzerinde sanatseverle buluşurken, tüm resmi - özel, kurum ve kuruluşları sanata ve sanatçıya destek olmaya çağırıyoruz. Barışa ve mutluluğa giden yolun sanata ve sanatçıya tükürerek değil maddi ve manevi tüm olanakları olabildiğince onların hizmetine sunmakta arıyoruz. Festivaller ve yarışmalar yoluyla dünya ile daha sık, diyalogun kurulması sağlanacaktır. Sanat ve kültür alanında kurulan, dostlukların Türkiye'ye diğer alanlarda da yararı olacaktır. Böylece 21. yüzyılın eşiğinde sanata ve sanatçıya kucak açan ATATÜRK'çü ve modern düşünceye sahip kuşaklarla ulaşabilme mutluluğuna erişeceğiz.

NOTLAR:

- 1) Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümü, Öğretim Üyesi ve Sevdâ - Cenap And Müzik Vakfı Destekleme Kurulu Üyesi
- 2) Orkestra dergisi 1989 sayı 192 Önder KÜTAHYALI'nın "Festivaller ve Düşünler", sayı 195 Uner BİRKAN'ın "Türkiye'de Düzenlenen Müzik Festivalleri Üzerine Tarihsel Bir Saptama 1957 - 1959 Ankara Müzik Festivali ve Üniversiteler Müzik Derneği" başlıklı yazılarından yararlanılmıştır.
- 3) AEFM üyesi olan festivallerimiz Ankara ve İstanbul Festivalleridir. İzmir Festivali henüz üyesi değildir.
- 4) İlk Türk Şarap Fabrikası

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

- 1) Ahmet SAY - Müzik Ansiklopedisi 1,2,3,4 ciltler, 1985 Ankara
- 2) Association Europeenne des Festivals - Festival Katalogları
- 3) Başbakanlık Basın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü - Türkiye 1987 Kataloğu
- 4) Hürriyet Gösteri Dergileri - Festivallerle ilgili yazılar 1973, 1994
- 5) İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı - İstanbul Festivaller katalogları 1973, 1994
- 6) İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı - İstanbul Festivaller katalogları 1973, 1994
- 7) Milliyet Sanat Dergileri - Festivallerle ilgili yazılar 1973, 1994
- 8) Milliyet / Guinness - Rekorlar kitabı 1985
- 9) Orkestra Dergileri - 1989 İstanbul
- 10) Sevdâ - Cenap And Müzik Vakfı - Uluslararası Ankara Müzik Festivalleri Tanıtım, Program Katalogları, Konser El Programları
- 11) Turizm Bakanlığı, Tanıtma Genel Müdürlüğü - Yerel Etkinlikler Takvimi 1994
- 12) Türk Dil Kurumu - Türkçe Sözlük
- 13) Türk Dil Kurumu - Fransızca - Türkçe Sözlük
- 14) Türk - İngiliz Müzik ve Tiyatro Festivali Kitapçığı - 1948 Ankara

Türkiye Bayramı

• Mehmet Cemil UĞURLU

*Bu gün su bayramı insanların
Hayvanların
Bitkilerin
Toprağın*

*Bu bayram Harran'ın
Şanlıurfa'nın
Güneydoğu Anadolu'nun
Vatanın*

*Bu gün şenlik var Türkiye'de
Ruhun seviniyor Atatürk
Halay çekiyorlar kadın erkek
Çocuk genç yetişkin yaşlı
Altmış milyon Türk*

*Bu gün Harran'ın Fırat'ın düğünü
Dindi bin yıllık özlem
Dalgalanıyor bayraklar
Ulusun birlik günü*

*Bu gün emeğin şöleni
Nasırlı elleri öpülesi
Binlerce Türk mühendisi teknisyeni işçisi
Ferhat örneği
Deldiler dağları / bağladılar birbirine
Fırat boyun eğdi önlerine
İnsanlık gölü yaratıldı yer yüzünde
Atatürk Barajı GAP'ın yüreği
Keban, Karakaya barajları santralleri
Şanlıurfa Tünelleri
Çağın bir mucizesi*

*Artık bitecek insanların göçü
Toprak ana gülümser yeşil yeşil
Işıklar dolar yaşam
Büyür Türkiye'mizin gücü*

*Günaydoğu Anadolu Tasarımı
Bilimin tekniğin utkusu doğada
Su gibi kutsal sana verilen emek
Cumhuriyet'in en büyük anıtı
Yurtta ve Dünya'da.*

Batı Tekniği İle Beste Yazan Türk Bestecilerinin Beste Dizini

• Derleyen: Emel Burçin ÖZGÜNEŞ

ÖZÜR:

15. sayımızda yayımlanan bu yazıda, dizgi hatası nedeniyle, yapılan araştırmanın sağlıklı bir şekilde müzik çevrelerine ve ilgilenenlerine ulaşması mümkün olmamıştır.

Bu nedenle, söz konusu çalışmayı yapan sayın **Emel Burçin Özgüneş**'ten ve siz değerli okurlarımızdan özür dileyerek yeniden yayınlıyoruz.

BATI TEKNİĞİ İLE BESTE YAZAN TÜRK BESTECİLERİNİN BESTE DİZİNİ

Batı tekniğiyle yazan bestecilerimizin yapıtları üzerine ilk kez bilgi derleyip yayımlayanlar **Mahmut Ragıp Gazimihal** ile **Halil Bedii Yönetken** olmuş; **Yönetken**, **Safvet Atabinen** ve **Zati Arca** ile yaptığı konuşmaları *Hayat* dergisinin 13 Ocak ve 17 Şubat 1927 tarihli sayılarında aktarmış, daha sonra bir çok dergilere, özellikle "**Türk Beşleri**" diye bilinen **Cemal Reşit Rey**, **Hasan Ferid Alnar**, **Ulvi Cemal Erkin**, **Ahmet Adnan Saygun**, **Necil Kazim Akses**'le ilgili yazılar yazmış; **Gazimihal** 1928'de basılan **Anadolu Türküleri** ve **Musiki İstikbalimiz** kitabında **Rey**'e 18 sayfa ayırdığı gibi 1931'de **Musiki** ve 1934'de **Varlık** dergilerinde o günkü bestecilerimizin ayrıntılı yazı dizilerini yayımlanmıştı.

Bu türlü bilgileri topluca elimizin altına bulundurabilmemizi sağlayan ilk çalışmayı 1948'de **Hüsamettin Ege** yaptı. Bu türden bilgilerin bir elkitabı şeklinde oluşması ise 1954'te yayımlanan **Grove's Dictionary of Music and Musicians**'a **Gültekin Oransal** tarafından yazılan altı makaleyle sağlanmıştı.

Batı tekniğiyle beste yapan Türk Bestecilerinin ulaşabildiğim ve elde edebildiğim bestelerini bir dizin halinde, genç kuşaklara bilgi ve rehber olması amacıyla sunuyorum.

CEMAL REŞİT REY

Başlıca Besteleri:

- 1 : Je Me Demande (1919; ezgi) Şiir: Ekrem Reşid, ır ve piyano.
- 2 : Üç melodi (1920) Şiirler: Verlaine, Lahore, Paris'teki Editions Fromont yayınevinde bastırıldı.
- 3 : Faire sans dire (1920) 1 perdelik opera. Ekrem Reşid tarafından Alfred de Musset'den uygulama.
- 4 : Le petit Chaperon - Rouge (1920) operet 2 tablo.
- 5 : Initiales sur un Banc (1921) Ezgi, Şiir: Ekrem Reşid. ır ve piyano.
- 6 : Chanson du printemps (1922) Ezgi, Şiir: Ekrem Reşid. ır ve piyano.
- 7 : Au Jardin (1922) Ezgi, Şiir: Philoxene Boyer. Ses ve piyano için. İlk Söyleniş: bariton Roger Bourdin (Paris, Salle des Agriculteurs dinlentilerinde.)
- 8 : Yann Marek (1922) 3 perde 4 tabluluk opera. Sözler: Xavier Fromentin.
- 9 : Sultan Cem (1922 - 23) 5 perde 12 tabluluk opera. Libretto: Ekrem Reşid.
- 10 : L'offrande Lyrique (1923) (Gatanjili) şiirleri Rabindranath Tagore'dan fransızcaya Andre Gide çevirmiştir. (8 ezgi.)
- 11 : L'euchantemet (1924) 2 perdelik opera. Lisrettoyu Madame Roussel Despierre'in scenario'su üzerine Ekrem Reşid yazmıştır.
- 12 : Sonate (1924) iki piyano için. İlk çalınışı: İst. Ünşon Fransez dinlentisinde Vedat Uşaklıgil ve bağdar.
- 13 : Nocturne (1925) Ezgi, Şiir: Ekrem Reşid. ır ile piyano için.
- 14 : 12 Chants d'Anatolic (1925-26) Türk halk temleri üzerine ır ve piyano için. Dört tanesinin ilk söyleniş: 16 Ocak 1927 günü Paris'de Association des Concerts Padeloup dinletisi çerçevesi içinde Albert Wolff yönetiminde Trio Kedroff ırlayıcıları tarafından Paris'deki Editions Heugel tarafından 1927'de basıldı.
- 15 : Anadolu halk türküleri (1926). Karışık koro için dört sesli armonileme.
- 16 : Zeybek (1926) 3 Perdelik opera. Librettosu Ekrem Reşid'in.
- 17 : Scenes Turques (1927 - 28) Anadolu oyun havaları motifleri üzerine alı parça 1- Yürük zeybek havası, 2- Ağır zeybek havası, 3- Bartın havası, 4- Aydın havası, 5- Yürük zeybek havası, 6- Mandra havası. İlk çalınışı: Paris'de Ecole Normale dinletisinde Madame Janine Weill ile Monsieur Pierre Maire. Baskısı: Paris'te Editions Heugel, 1928.
- 18 : Introduction et Danse (1928) viyolonsel ile orkestra için konçertosu parça.
- 19 : La legende du Bebek (1928) Poeme symphonique. İlk çalınışı: Concerts Padeloup çerçevesi içinde 15 Aralık 1929 günü Paris'te Engelbrecht yönetiminde Orchestre Padeloup.
- 20 : Scenes Turques (1928). Version orchestrale. Oyun havaları üzerine dört parça. İlk Çalınışı: Paris'Te 6 Mart 1932 günü Eugene Bigot yönetiminde Orchestre Symphonique de Paris.
- 21 : Köyde bir facia (1929) Bir perdelik oyun. Sözleri: Ekrem Reşid.
- 22 : 12 Melodi (1929) Anadolu havaları motifleri üzerine. ır ile piyano için.
- 23 : Vatan (1930) ır ile piyano için ezgi. Hulusi Öktem'in Mek-teplerde Musiki (sonraki baskılarda: Okullarda Müzik) kitabında yayınladı.
- 24 : Paysages de soleil (1930-31) Anadolu oyun havaları üzerine piyano için altı parça.
- 25 : Karagöz (Kara - Geuz; 1930 - 31) Poeme symphonique en forme de suite. Oniki bölümlü süvit biçiminde bir orkestra şiiri. İlk çalınışı: Paris'te Concerts Padeloup çerçevesi içinde 14 Şubat 1932 günü bağdarı yönetimindeki Orchestre Padeloup tarafından.
- 26 : Paysages de soleil (1931) Impressions pour orchestre.
- 27 : Instantanes (1931) Impressions pour orchestre. İlk çalınışı: Paris'de 12 Şubat 1932 günü Alfred Cortot yönetiminde Orchestre de l'Ecole Normale de Musique de Paris tarafından. Türkiye'de ilk çalınışı: 1950'de bağdarı yönetiminde İstanbul Belediye Orkestrası tarafından.
- 28 : 5/8 lik (1932) üfleme çalgıları beşili için parça.
- 29 : Üç saat (1932) 3 perde, 21 tabluluk operet. Oynanışı: İstanbul Şehir Tiyatrosu.
- 30 : Concerto chromatique (1932-33) piyano ve orkestra için. İlk çalınışı: Paris'te 12 Mart 1933 günü Orchestre Symphonique de Paris. Yöneten: Dimitri Mitropoulos, solocu. Avusturya'da ilk çalınışı: Viyana RAVAG radyosu, 3 Nisan 1995,

- solucu: bağdar, Viyana'daki Universal - Edition 1. bölümü "Renk - Prisme - Farbenspiel" adıyla basmıştır.
- 31 : Öz Yurt (1933) Prolog için Küğ. F. Nafiz Çamlıbel'in Öz Yurt piyesi için. İlk seslendirilişi 1946 İstanbul Konservatuarı dinletilerinden birinde, bağdarı yönetiminde.
- 32 : Cumhuriyetin onuncu yıl marşı (1933) Sözler: Behçet Kemal Çağlar ve Faruk Nafiz Çamlıbel.
- 33 : Lüküs Hayat (1933) 3 pedelik operet. Metni: Ekrem Reşit [Rey]. İlk oynanışı: İstanbul Şehir Tiyatrosu.
- 34 : Adalar rövüsü (1934) revü. Metni: Ekrem Reşid [Rey] İlk oynanışı: İstanbul Şehir Tiyatrosu.
- 35 : Deli - Dolu (1934) 3 perdelik operet. Metni: Ekrem Reşid [Rey] İlk oynanışı: İstanbul Şehir Tiyatrosu.
- 36 : Aysel filmi için küğ (1934). Rejisor: Ertuğrul Muhsin. Bu eserden: melodi (ır ve orkestra için) Aysel süviti (orkestra için.) İlk çalınışı: 1945 İstanbul Konservatuarı Orkestrası, bağdar yönetiminde.
- 37 : Hamlet için sahne küğü (1934) Shakespeare'in dramı için. İlk seslendirilişi: [Rey] İstanbul Şehir Tiyatrosu.
- 38 : Saz - Caz (1935) 3 perdelik operet. İlk Oynanışı: İstanbul Şehir Tiyatrosu.
- 39 : Denizciler Marşı (1935) Sözleri: Hüseyin Suat Yalçın. Piyano, ır, bando çevriyazıları var; basılmıştır.
- 40 : Yaylı dördülü (1935) Dört bölümü. İlk çalınışı: Viyana'da Musikverein salonunda 4 Nisan 1935 günü Galimirdördülü'nce.
- 41 : Initiation (Türkçesi: Sırdaş; Poème symphonique. Ankara'da 21.4.1951 akşamı çalınacağı bildirilmişse de çalınmamıştır.
- 42 : Maskara (1936) Üç perdelik operet. İstanbul Şehir Tiyatrosu'nce ilkverildi.
- 43 : Kral Lear sahne küğü (1936). Shakespeare'in dramı için. İlk kez İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda verildi.
- 44 : Macbeth Sahne küğü (1936) Shakespeare'in dramı için. İlk kez İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda verildi.
- 45 : Sonate (1936) Piyano için dört bölümlü. İlk kez 1942 yılında bağdarınca İstanbul'da çalındı.
- 46 : Kısa parça (1936) Keman ve piyano için. İlk kez çalınışı bağdarı eşliğinde Ali Sezin'ce İstanbul Saray Sinesması'ndaki bin dinletide.
- 47 : 2 Chocurs a capella (1936) Yunus Emre'nin yırıları üzerine kadın korusu için.
- 48 : Hava - Cıva (1937). Sözleri Ekrem Reşit Bey'in olan üç perdelik operet. Yeni Ses Tiyatrosu 1937'de oynadı.
- 49 : Mytique (1938) ır ve orkestra için poeme. Mevlana'nın Mesnevi'si önsözünün Ekrem Reşid Bey'ce Fransızca'ya yapılmış çevirisi üzerine.
- 50 : Piyanolu dördül (1938-39) Piyano, keman, viyola ve viyolonsel.
- 51 : Keman konçertosu (1939) Viyana'da Universal -Edition'ce satın alındı. Henüz çalınmamıştır.
- 52 : Altıl (1939 yada 40) Asaf Halet Çelebi'nin Mevlânâ'dan çevirdiği ilk gazel-üzerine piyano, ır (tenor) ve yaylı dördül için dört bölümlü.
- 53 : Yedeksubay Marşı (1940) ır ve bando çeviri yazıları var.
- 54 : Pelerinages dans la ville n'est plus que souvenir (1940 - 41; Anıdan başka birşey olmayan kentte geziler) Piyano için yedi parça. İlk kez bağdarınca 1943'te İstanbul'da çalındı.
- 55 : Alabanda (1941) sözleri Ekrem Reşit Bey'in olan rövu. 1941'de Tepebaşı yazlık bahçesinde oynandı.
- 56 : Symphonie(1941) Orkestra için, küçük reden, dört bölümlü. İlk kez çalınışı 2 Nisan 1948 akşamı Ankara Devlet Operası'nın açılış dinletisinde bağdar yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Filarmonik Orkestrası'nca.
- 57 : Aldırma (1942) Sözleri Ekrem Reşit Bey'in olan rövu. 1942'de İstanbul Opereti Tiyatrosu'nda verildi.
- 58 : Çelebi (1943; Fransızcası: Tchelebi) Sözleri Ekrem Reşit Bey'in olan dört perdelik opera. 1942 ile 1945 yılları arasında bağdarınmış, orkestralanması çok sonra bitmiştir.
- 59 : Piyano Konçertosu (1946-48) Piyano ile orkestra için, büyük do'dan. Küğün yazılışı 5 Ekim 1947 günü bitmiş, ilk kez bağdarınca Clarence Raybould yönetimindeki Cum-

hurbaşkanlığı Filarmonik Orkestrası eşliğiyle 26 Nisan 1949 akşamı çalınmıştır.

- 60 : Fantaisie (1948) puyano için. İlk kez bağdarınca İstanbul'da çalındı.
- 61 : Çağrılış (L'Appel; 1950) Orkestra için, ilk çalınışı 3 Nisan 1952 günü Paris'te bağdar yönetiminde Radio - diffusion Senfoni Orkestrası'nca.
- 62 : Pieces concertantes (1952 - 55) Viyolonsel ve orkestra için. Pierre Fournier'ye ithaf edilmiş, Fournier tarafından Andre Cluytens yönetimindeki Fransa Ulusal Orkestrası eşliğiyle alınmıştır.
- 63 : Fatih (Le Conquerant 1953) orkestra için. İlk çalınışı bağdarı yönetimindeki Paris Radiodiffusion Senfoni Orkestrası'nca. 1958 Baharı.
- 64 : Colloque instrumental (Sazların sohbeti; 1957) Oda küğü. İlk çalınışı bağdarı yönetimindeki Paris Radiodiffusion Senfoni Orkestrası ve solocuları, 1958 Baharı.
- 65 : 4 Melodi (1956) ır ve piyano için. Şiirler: Baki Süha Ediboğlu'nun.
- 66 : İki piyano parçası (1959)
- 67 : Piyano ve Orkestra için "Katibim" şarkısı motifleri üzerine varyasyonlar (1961) "Üsküdar'a gider iken" üzerine.
- 69 : 10 halk türküsü (1963) Dört sesli koro ve piyano için. Yapı ve Kredi Bankası'nca 1963 Haziran'ında ismarlanmış, bir ay içinde yazılıp bankaya teslim edilmiştir.

HASAN FERİD ALNAR

Başlıca Besteleri:

- 1 : Trio fantezi (1929) Piyano, keman ve viyolonsel için. Viyana ve İstanbul'da çalındı.
- 2 : Süvit (1930) Keman ile piyano için. Viyana'da çalındı.
- 3 : Türk süviti (1930) Orkestra için.
- 4 : İstanbul sokakları (1931) Filim küğü.
- 5 : Romantik Uvertür (1932) Orkestra için. Prag'da çalındı.
- 6 : Oyun havaları (1932) Piyano için. Viyana'daki Universal - Edition'un yayını olarak 1937'de basıldı. Beş parçadır. 1- Köçek havası, 2- Zeybek havası, 3- Laz havası, 4- Çifte telli, 5- Sırto.
- 7 : Yalova Türküsü (1932) Singspiel türünden küğlü sahne oyunu. İstanbul ve Ankara'da oynandı.
- 8 : Sarı Zeybek (1932 - 33) Singspiel türünden küğlü sahne oyunu. İstanbul'da oynandı.
- 9 : Yaylı dördülü (1933) İstanbul ve Viyana'da çalındı.
- 10 : Prelüd ve iki dans (1935) Orkestra için en sık çalınan bağdası. (İlk çalınışı 1935 Viyana, daha sonra Berlin, Varşova, Edinburgh, Ankara'da; Ankara'da son çalınışları: 8 Şubat 1965 Hikmet Şimşek, 19 Şubat bağdat, 9 Mart 1965 Hikmet Şimşek yönetiminde) Universal - Edition bastı.
- 11 : Sekiz piyano parçası (1935) 1- Şu yamaçta, 2- Uyuşuk dans, 3- Deniz kıyısında gün doğrusu, 4- Sisli sabah, 5- Biraz da yürükçe, 6- Emprovizasyon, 7- Perdeden sızan ay ışığı, 8- Oyun havası, (Sayın öğretmenim Hüseyin Sadettin'e ithaftır.)
- 12 : İstanbul Süviti (1937 - 38) Orkestra için. Ankara'da çalındı.
- 13 : Viyolonsel konçertosu (1943) İlk çalınışı 15 Şubat 1943 günü Ankara'da Riyaseticumhur Orkestrası ile David Zirkın. Daha sonra 22 Aralık 1962 (Nusret Kayar ile bağdar.)
- 14 : Goethe'nin Faust'u için sahne küğü (1944) Koro ve orkestra için. Oyunun Ankara Halkevi'nde 1946 Şubat'ındaki temsillerinde kullanıldı.
- 15 : Üç türkü (1948) Soprano ile orkestra için. Ankara ve Viyana'da seslendirildi.
- 16 : Namık Kemal (1949) Filim küğü.
- 17 : Kanun Konçertosu (1944 - 51) Kanun ile yaylı orkestra için. Ciyana'da çalındı. Üzerinde yeniden çalışıp 1958'de son biçimi aldıktan sonra Ankara'da Avusturya Büyükelçiliği'ndeki özel bir dinletide yaylı dördülü eşliğinde kanun ile seslendirildi.
- 18 : Halıcı kız (1953) Filim küğü. Kanun ile kendisi çaldı.
- 19 : Prelüd ve Füg (1961) Piyano için.

ULVİ CEMAL ERKİN

Başlıca Besteleri:

- 1 : İki dans (belki 1930) İkişer fl. ob. kl. fg. ile kontrafagot, 3 korno, 2 trompet, 2 trombon, tuba, arp, celesta, timpani, vurmalar ve yaylı beşlinden kurulu büyük orkestra için Paris'te yazıldı. İki ayrı bölümdür.
- 2 : Ninni, Emprovizasyon ve Zeybek türküsü (1929 - 1932) Keman ve piyano için Ninnin ile zeybek Türküsü belki 1929'da Paris'te, Emprovizasyon 1931 - 32 yıllarında Ankara'da yazıldı. Ninni ile Zeybek çevri yazıdır. Her üç parçayı Necdet Remzi [Atak] bağdarın eşliğiyle Ankara'da çalmıştır.
- 3 : Beş Damla (1931) Piyano için. Ankara'da Evkaf Apartmanında oturduğu sırada yazmış, 1950 yılında balet küğü olarak orkestralamıştır. Piyano için olan aslı Berlin, Viyana, Budapeşte, Bükreş ve Varşova'da çalındı. Hakimiyet-i Milliye Matbaası'nda basıldı: 1- çok canlı, 2- ağır, 3- sakin, 4- çok canlı, 5- sakin.
- 4 : Bülbül ve Ayın öndördü (belki 1932) Soprano ile 2 fl, 2 kl, korno, arp ve yaylı beşlinden oluşma küçük orkestra için iki türkü. 1932 yılında Ankara'daki Selanik Caddesi'nde sağ koldaki ilk apartmanın birinci katında otururken yazdı. Seslendirme iki parçanın sırası bağdarınca serbest bırakılmıştır. (Demek önce ayın öndördü, sonra Bülbül seslendirilebilir.) Henüz hiç seslendirilmemiş olup İstanbul'daki Nümune Matbaası'nda basılan Müzik ve Sanat Hareketleri dergisinin eki olarak yayınlandı. (Kasım 1934 tarihli, 3. sayıda ayın öndördü ve Aralık 1934/Ocak 1935 tarihli 4-5 çift sayısında Bülbül.
- 5 : Konçertino (1932) Piyano ve 2 fl, 2 ob (2.si altobva), 2 kl, 2 fg, 2 korno, 2 trompet, 2 trombon, tuba, timpani, zil, büyükdavul, arp ve yaylı beşlinden oluşma büyük orkestra için üç bölüm: a: allegrettoallegro, b: andante, c: allegro vivo. Ankara'da 1932 yılında bitti. Orkestralanması 1932 Kasım'ında gene Ankara'da bitti. Önce Ferhunde Hanım ile bağdar iki piyanoyla Ankara Halkevi'nde çaldılar, sonra Ferhunde Hanım gene Ankara'da Riyaseticumhur Orkestrası'yla çaldı.
- 6 : Bayram (1934) Küçük ve 2 fl, alt ve 2 ob, 2 kl, 4 korno, 2 trompet, 3 trombon, tuba, timpani, vurmalar, celesta, arp ve yaylı beşlinden oluşan büyük orkestra için tek bölüm. Ankara'da yazılıp, 26 Ocak 1934 günü bitti. İlk kez bağdar yönetimindeki Riyaseticumhur Orkestrası'nca 11 Mayıs 1934 günü, Rusya'da ilk kez Zeki Üngör yönetimindeki Moskova Filarmonik Orkestrası'nca Bakü'de 23 ve 24 Temmuz 1934 günleri çalındı.
- 7 : Yaylı dördülü (1935 - 36) İki keman, viyola ve viyolonsel için. Dört bölümlü: a. allegro non toppo, b. allegro scherzando, v. andante sostenuto, d. Birinci bölümde 14 Ağustos 1936, son bölümde yıl olmaksızın sadece 6 Haziran tarihi var. (1951'de yazılış yılının 1934 olduğunu söylemişti.) Asıl ikit Simrock yayınevinde, ağırtılmışı bağdarda. İlk kez belki 1936'da Ankara Radyosu'nda Gerhard Winkler, Enver Kapelman, İzzet Albayrak, David Zirkin çalmışlar, Almanya'da ilk çalınış: Schlasisches Quartett, Çekoslovakya'da ilk çalınış: 1947'de Czchoslowensko Quartet (Prag Radyosu'nda.) Bu çalınış radyoca plağa da alınmış, sonradan Supraphon için yeniden plağa alınıp piyasaya çıkarılmıştır.
- 8 : Yedi türkü (belki 1936) ses (yazılış: basbariton) ile piyano için yedi türkü uygulaması 1- Hanife, 2- Maya, 3- Çamdan sakız akıyor, 4- Türkmeni, 5- Vardım ki yurdumdan ayak göçürmüş, 6- Çeşme, 7- Ayın ordördü (Bu sonuncusu 1932'de işlediği türkünün aynı ise de işleniş değişik) Yalnız 5 inci türküyü Nurullah Şevket Taşkıran kendi dinletilerinden birinde söylemiştir. Asıl ikiti de onda idi. Bağdarda yalnız kurşun kalemle taslağı kalmış. Ötekilerin hiçbirini söylenmemiş, asıl ikitileri bağdarda.
- 9 : İki sesli türküler (1936 yöresi) İki sesli koro için. Paul Pin-demith yeni kurulmakta olan Devlet Konservatuarı için danışmanlık yaparken bağdarlarımızdan Akses, Alnar ve Erkin'e bir yol olarak türkülerimizi armonilemelerini salık

vermiş, öteki bağdarlar gibi Erkin de bunun üzerine birkaç tane yazmış ve okul korosuna söyletmiş. Asıl ikiti dizekli bir defterdir. Bağdar içlerinden en küçük "Zühre" adlısını beğendiğini 1951'de söylemişti. Türk Küğ Belgeği'nde ikiti olanlar: Ağlama yar ağlama (Urfa), İstanbul'un her tarafı mercandan (Kayseri), Zühre Türküsü (Aydın), Giderim ben de bende (Urfa), Efe Türküsü (Aydın), Silile Türküsü (Konya), Katircioğlu Zeybek (Ödemiş), Sarı Zeybek (Aydın), Aşamadım Bergama'nın alinden (Karaman), Çıkabilsem şu dağların başına.

- 10 : Çocuklar için yedi kolay parça (1937) Piyano için. Duyuşlar ve bu yedi parça aslında karışık onsekiz parçalık bir dizi idi. İçlerinden kolay olan yedi tanesi sonradan alınıp "Çocuklar için yedi kolay parça" başlığını aldı, geriye kalan onbiri de "Duyuşlar" başlığını.
- 11 : Duyuşlar (1937) Küçükler ve büyükler için onbir piyano parçası: 1- Oyun, 2- Küçük çoban 3- Dere, 4- Kağı, 5- Oyun, 6- Marş, 7- Şaka, 8- ..., 9- Uçuşlar, 10- Ağlama yar ağlama, 11- Zeybek havası, 4 üncü 1 Mayıs, 3 üncüsü 8 Mayıs, 5 incisi 15 Haziran ilki 30 Temmuz 1937'de bağdanmış; ötekiler de o sıralarda Ankara'da.
- 12 : Karagöz (belki 1940), İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun bir Karagöz oyunu için sahne küğü.
- 13 : Piyano konçertosu (1942) piyano ile 2 fl, 2 ob, 2 kl (2. si aynı zamanda baskı), 2 fg (2. si aynı zamanda kontrfg), 4 korno, 2 trompet, 3rd trombon, tuba, timpani, ve yaylı beşlinden kurulu büyük orkestra için, Eşi Ferhunde Erkin'e ithaf etmiştir: 27 dakika süren dört bölüm: a. allegro, b. andante, c. SCHERZO, d. andante - allegro, 1942'de yazılıp o sırada Cumhuriyet Halk Partisi'nin sanat ödülünü kazandı ve Ferhunde Erkin ile Diyaseticumhur Orkestrası'nca Ankara'da çalındı. 1943 Ekiminde gene Ferhunde Erkin Fritz Zaun yönetimindeki Stadtisches Orchester eşliğiyle Berlin'de dinletide ve ayrıca radyoda çalındı. Ankara'da Mithat Fenmen ile Cumhurbaşkanlığı Filarmonik Orkestrası Devlet Konservatuarı salonunda, 14 Nisan 1949'da Noel Mewton - Wood ile George Weldon yönetimindeki City of Birmingham Orchestra, 1950'de Ferhunde Erkin ile Cemal Reşit Rey yönetimindeki İstanbul Filarmonik Orkestrası İstanbul'daki Modern Müzik Festivali çerçevesi içinde ve ayrıca radyoda çaldılar. 1951'de İngiltere'de seslendirildi. Dört el iki piyano için B. Blache'nin düzenlediği piyano indirgemesi Viyana'daki Universal - Edition yayını olarak (UE 11555) 1951'de basıldı (68 yüz).
- 14 : Köçekçeler (1943) Küçük ve 2 fl, alk ve 2 ob, bas ve 2 kl, kontra ve 2 fg, 4 korno, 3 trompet, 2 trombon, tuba, timpani, vurmalar, arp ve yaylı beşlinden oluşan büyük orkestra için dans rapsodisi. İlk çalınış: Piyano konçertosu ile birlikte 1943'te Dr. Ernst Praetorius yönetimindeki Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası'nca Ankara Radyosu'nda, Çekoslovakya'da ilk çalınış: 2 Haziran 1947'de Prag Radyosu'nda (9 Eylül 1947'de tekrarlandı.) İsviçre'de ilk çalınış: 1949'da Radii Beromünster'de, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın son çalınış: 29 Ekim 1960 Bruno Bogo yönetiminde, 20 Aralık 1960 H. Tauber yönetiminde, 4 Aralık 1962 Otto Matzerath yönetiminde. gene Matzerath yönetimindea orkestranın Avrupa dinleti gezisinde (1963), 1943'de Viyana'daki Universal - Edition'a satıldı.
- 15 : Piyani beşil (1943) Piyani ile iki keman, viyola ve viyolonsel için dört bölüm: a. moderato, b. adagio mesto, e. energico, d. allegro vivo. İlk çalınış: 23 Ocak 1946 günü Ankara Radyosu'nda Ferhunde Erkin. Gilbert Back ve dördünlüce.
- 16 : Yedi türkü (1945) karışık koro (SATB) için: 1- Evlerin önu mersin, 2- Ferayi, 3- Sen kimin canısın (Fincanı taştan oyarlar), 4- Su gelir ark uyanır, 5- Keklik türküsü, 6- Yenge kızım, 7- Çeşme. İkincisi 14 Şubat, ilki 12 Mart, üçüncü ve dördüncüsü 12 Nisan, beşincisi 23 Nisan 1945 günü bitmiş. İlk söylenişleri: Ankara Radyosu'nda Mesud Cemil yönetimindeki karışık koroca.
- 17 : 1. Sinfoni (1944 - 46) Küçük ve 2 fl, alt ve 2 ob, bas ve 2 kl, kontra ve 2 fg, 4 korno, 3 trompet, 3 trombon, tuba, tim-

- pani, vurmalar, arp ve yaylı beşilinde oluşan büyük orkestra için dört bölüm: a. allegro aperto, b. aragio, c. allegro scherando, d. moderato - allegro. Yazılması 26 Haziran 1944 günü başlayıp 10 Şubat 1946 günü biten yaratıcı Dr. Praetorius'un 27 Mart günü ölmesi üzerine bağdarın kendi 24 Nisan 1946 günü Ankara Devlet Konservatuarı salonunda yönetti. 1947 Prag Bahar Şenliği dinletilerinden birinde bağdar yönetimindeki Çek Filarmonisi'nce çalındı. (11 Mayıs ve 29 Temmuz 1947 günleri Prag Radyosu'ndan yayınlandı) Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nca son çalışmaları: G. E. Lessing yönetiminde 18 Aralık 1964 ve 3 Mart 1965 Ankara'da, 6 Mart 1965 İstanbul'da.
- 18 : Pişano Sonatı (1946) Üç bölümlüdür: a. allegro, b. adagio molto sostenuto, c. allegro. İlk kez 15 Ocak 1948 günü Ankara Radyosu'nda Ferhunde Erkin çaldı. Devlet Konservatuarı yayınlarının 11. si olarak 1958'de çoğaltıldı.
- 19 : Keman konçertosu (1947) Keman ile fl, 2 ob (2. si altovba), 2 kl 2. si baskı, 2 fg (2. si kontrfag), 4 korno, 2 trompet, 3 trombon, tuba, timpani, piatti, grancassa ve yaylı beşilinden oluşma büyük orkestra için. Üç bölümlü: a. allegro giusto, b. adagio, c. allegro confuoco, 22 Temmuz 1946 günü başlanıp 7 Nisan 1947 günü bitirilen yaratının ilk çalınışı bağdar yönetimindeki Riyaseticumhur Filarmonik Avusturya'da ilk çalınışı Wolfgang Schniederhan'ca 22 Şubat 1950 günü. Son çalışmaları: Hans Hoerner yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nın eşliğıyle Suna Kan: 9 ve 13 Ocak 1962 ertesi yılın baharında Moskova'da çalınıp plağı alındı.
- 20 : 2. Sinfoni (1948 - 51) Dödrer: fl, ob, kl, fg, 4 korno, 3 trompet, 3 trombon, tuba, timpani, vurmalar, arp ve yaylı beşilinden oluşma büyük orkestra için üç bölüm: a. allegro, b. adagio, c. allegro (alla Köçekçe). Küğünün yazılması 12 Temmuz 1948 günü başlamış, 30 Nisan 1951 günü üç dizekli yazı olarak bitmiş; orkestralanması daha sonra. Karl Öhring yönetimindeki Münih Filarmonisi Bavyera Radyosu'nda yayınlandı. Türkiye'de son çalınış: Henry Swoboda yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nca 13 Şubat 1962. Erkesi yılın baharında Moskova'daki özel dinletide Niyazi Tağızade yönetimindeki Sinema Sinfoni Orkestrası çaldı ve plağı aldı.
- 21 : Keloğlan (1950) Balet küğü. Miss Joy Newton'un ısmarlaması üzerine pişano için Beş Damla'nın üç parçası 1950 ilkbaharında orkestralanmıştır. Balet Yeşilköy Balet Akademisi'nin (sonra Devlet Konservatuarı Balet bölümü) müdürü olan Miss Newton'un koreografisi ile pişano eşliğinde İstanbul ve Ankada'da verildi.
- 22 : Sinfonietta (1951) Yaylı beşilinden oluşan yaylı orkestra için. Yazılmasına 1951 Haziran'ında başlandı.
- 23 : Türkü armonilemeleri (1963) Yapı ve Kredi Bankası'nın ısmarlaması üzerine.
- 24 : İki prelüt (pişano için.)

AHMED ADNAN SAYGUN

Başlıca Besteleri:

- 1 : Divertimento (ilk adı: Divertissement) Opus 1. Darbuka ve saksafonlu büyük orkestra için. 11 Aralık 1930 günü Paris'te bitti, 1931'de Paris'te Sömürgeler Sergisi dolayısıyla açılan yarışmada kazanarak seslendirildi. 1933 yılında Varşova Filarmonisi'nce çalındı ve bir ikiti satın alındı.
- 2 : Orkestra için üç parça. İlk 1931 Mart'ında Paris'te, ikincisi 1931 Eylül'ünde İzmir'de, üçüncüsü 1933 yılında Ankara'da yazılmış, ilk iki parçası İstanbul'un Opera Cemiyeti dinletileri çerçevesi içinde 1 Nisan 1932 günü bağdarca pişanoda çalınmıştır.
- 3 : Ölümler. Büyük orkestra için üç bölümlü süvit. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun Ölümler adlı tiyatro oyunundan esinlenerek 1932 Eylül'ünde Kadıköy'ünde bağdandı. Üçüncü bölümde orkestraya karışık koro katılır.
- 4 : Bülresk (Burlesque) Pişano ve orkestra için olup 1933 yılının Ankara'da bağdandı.
- 5 : Dördöl, Opus, 8. 1933 yılında Ankara'da tıbermol klarinet,

- tıbermol tenor saksafon, dödr timpani ile pişano için yazıldı.
- 6 : Sezişler (ilk adı: iki melodi) 1932 ve 1933 yıllarında Ankara ve İstanbul'da iki tane tıbermol klarinet için yazıldı, birçok kez çalındı. (Son çalınışlarından biri Ses ve Tel Birliğı 1965 baharı dinletilerinden birinde)
- 7 : İki motet (dödr sesli karışık koro için) XVI. yüzyıl uslubunda.
- 8 : Beş yakarış. Herkesin söyleyebileceğı bir yolda, 1933 yılında Ankara'da yazıldı.
- 9 : Ağıtlar (Tenor solo ile dödr erkek sesi için) Opus, 3. ilkkez İstanbul'daki Opera Cemiyeti'nin korusunca bağdar yönetiminde 1 Nisan 1932 günü seslendirildi. İlk parçası Cumhuriyet Halk Partisi yayını olarak basıldı.
- 10 : Manastır Türküsü (Dödr eş sesli koro ile orkestra için) Opus 5. (1993).
- 11 : Kızılırmak Türküsü (Sopran solo ile orkestra için) Opus 6. yazılışı 1933.
- 12 : Çoban Armağanı (Karışık koro için beş halk türküsü) Opus 7. 1- Sille, 2- Akkoyun meler gelir, 3- Bebek ("Elmalı'dan çıktım yayan"), 4- Karadeniz (sözsüz horon), 5- Kevenk yolu. İkinci Zile Türküsü olarak 1933 Mayıs'ında Ankara'da yazılmıştı. Beşi de Cumhuriyet Halk Partisi yayını olarak partitür ile altı (BATTBB) parti halinde basıldı.
- 13 : Beş prelüd (pişano için) Opus 2. yazılışı 1931.
- 14 : Feridun (ilk adı: Özsoy) Opus 9. Bir perdelik lirik dram. İran Şahı'nın Ankara'ya gelmesi dolayısıyla tarihteki Türk - İran kardeşliğini canlandırmak için tanınmış bir efsaneye dayanılarak M. H. Egeli'nin yazdığı sözler üzerine 1934'te bağdandı ve ilkkez 19 Haziran 1934 akşamı Ankara Halkevi'nde verildi.
- 15 : İnci'nin kitabı (pişan için) Opus 10. Madame Eugene Borrel'e ithaf edilmiş yedi parçalı süvit: 1- İnci, 2- Afacan "Kedi", 3- Masal, 4- Kocaman Bebek, 5- Oyun, 6- Ninni, 7- Rüya. 1934'te yazıldı. Önce Ses ve Tel birliğı yayını olarak, sonra Southern Music yayını olarak (1952) iki kez basıldı. Orkestra için çevriyasız 12 Nisan 1948 günü Ankara'da George Weldon yönetimindeki Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası'nca ilk kez çalındı. Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nın 1964/65 mevsiminde zaşladığı okul dinletileri çerçevesi içinde de Hikmet Şimşek yönetiminde her ay iki kez çalındı.
- 16 : Duyuşlar (Kadın korusu için) Opus 11.
- 17 : Sonat (Keman ve pişano için) Opus. 1935 yılında yazıldı.
- 18 : Taşbebek (Bir perdelik opera) Opus 13. M. H. Engeli'nin ünlü efsanemize dayanarak yazdığı sözler üzerine 1934'te bağdandı ve Atatürk'ün Ankara'ya varışının yıldönümü töreninde 27 Aralık 1934 akşamı Ankara Halkevi'nde verildi. Bu eserden çıkarılmış Sihir Rakısı (Opus 13 B) ilkkez 1939 Şubat'ında Halkevleri yıldönümü dolayısıyla Türk bağdarların yaratılardan oluşma bir program içinde Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası'nca bağdarın yönetiminde, daha sonra 14 Nisan 1951 günü George Weldon yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Filarmonik Orkestrası'nca çalındı.
- 19 : Sonat (Viylononsel ve pişano için) Opus 12. 1935 yılında yazıldı.
- 20 : Orkestra süviti (yada; Zeybek, Enterlüt ve Horon ya Zeybek Halay ve Horon, Opus 14. 1936 yılında yazıldı, 1950'de Horon eklendi, ilkkez 14 nisan 1951'de G. Wolden yönetiminde çalındı.
- 21 : Sonatin (Pişano için) Opus 15. 1938'de yazdı, Ömer Refik Yaltmaya'ya ithaf etti. İlkçalınışı 1938 başında İstanbul'da Galatasaray Lisesi'nde Yaltkaya'nın verdiği dinletide, Southern Music Publishing 1957'de yayınladı.
- 22 : Masal (Bariton ile Orkestra için poem) Opus 16. 1940'da yazıldı.
- 23 : Bir Orman Masalı (Orkestra için koreografik süvit) Opus 17. altı bölümlü olup 1939 - 43 yıllarında yazıldı. Önce Eminönü Halkevi'nin balet topluluğunca (1944), sonra Ankara Devlet Konservatuarı balet öğrencilerince oynandı.
- 24 : Dağlardan, ovalardan (Koro için dödr sesli halk türküleri) Opus 18. On Türkü.

- 25 : Kantat "eski üslûpta" (Sopran, tenor, bas soloları, koro ve orkestra için) Opus 19. Bağdar yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası 8 Kasım 1960 günü seslendirdi.
- 26 : Sonat (Piyano ile keman için) Opus 20; 1941'de yazıldı.
- 27 : Geçen dakikalarım (Bariton solo ile orkestra için poem) Opus 21. Yazılışı 1941.
- 28 : Bir Tutam Kekik (Karışık koro için halk türküler) Opus 22, yazılışı 1943 yöresi.
- 29 : Türküler (Bariton ile piyano için halk türküler) Opus 23. Dört türkû, 1945'te yazıldı.
- 30 : Sivas halayı (Orkestra için) Opus 24, Yazılışı 1943.
- 31 : Anadolu'dan (Piyano için) Opus 25. 1945 yılında bağdanmış üç parça: 1- meşeli, 2- Zeybek, 3- Halay, Southern Music 1957'de yayınladı.
- 32 : Yunus Emre (Solocular, koro ve orkestra için oratoryo) Opus 26. Üç bölümlü. İlk kez 25 Mayıs 1946 akşamı Ankara'da seslendirildi. (Bağdar yönetiminde Cumhurbaşkanlığı Filarmonik Orkestrası), Eugene Borrel'in Fransızca'ya çevirisi ile ilk kez 29 Mart 1947'de Paris Radyosu'nda ve 1 Nisan 1947'de Paris'in Salle Pleyel'inde bağdarın yönetiminde Saint - Eustache Korosu ve Lamoreux Orkestrası'nca. Daha sonra İngilizce sözlerle ilk kez Leopold Stokowski yönetimindeki Symphony of the Air [eski NBC symphony Orchestra] tarafından, Miss Helen Hower'in çalıştırdığı New York University Music Teacher's College Crane Department of Music korosunun katılmasıyla New York'ta 25 Kasım 1995 günü UNO töreni çerçevesinde seslendirildi. Amerika'da ikinci seslendirilişi adı geçen okulun Postdam, N. Y. da 14 Aralık 1958 akşamı verdiği yıllık Christmas dinletisinde bağdarın yönetiminde ve koro üyüzelli kişiye çıkarılmış olarak.
- 33 : 1. Yaylı dördümlü (1947) Opus 27. ilk çalışması 1954'te Paris'te Salle de l'Ecole Normale de Musique'de Centre de Documentation Internationale şenliği çerçevesinde verilen dinletide Quatuor Parrenin'ce.
- 34 : Kerem (Üç perdelik opera) Opus 28. Librettosu Selahattin Batu'nun. 1947 ile 1952 yılları arasında bağdandı. İlk sahnesi Ankara Devlet Operası'nın ("Büyük Tiyatro" yapısı) açılış töreninde (2 Nisan 1948), tümü ilk kez 22 Mart 1953'te Ankarda Devlet Operası'nca oynandı.
- 35 : 1. Sinfoni (Orkestra için) Opus 29. 1953'te yazıldı. Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nca 27 Kasım 1954 günü çalındı. Daha önce 2 Mayıs 1954 günü Viyana Radyosu'nda çalınmıştı.
- 36 : Piyano Konçertosu (Piyano ve orkestra için) 1952'de başlanıp 1958'de bitti. Opus sayısı 34 olan yaratı ilk kez 1958 Dünya Sergisi dolayısıyla Brüksel'de verilen özel dinletide Orchestre des Concerts Colonne eşliğinde İdil Biret'çe çalındı. 1963 baharında Moskova'daki özel dinletide Niyazi Tağzide yönetimindeki seslendirilişi Sovyet Rus Devlet Çizitevi'nce piyasaya çıkarıldı.
- 37 : 2. Sinfoni (Orkestra için) Opus 30; 1958'de yazıldı.
- 38 : Partita (Viyolonsel için) Opus 31. Schiller'in anısına.
- 39 : 2. yaylı dördümlü (Elisabeth Sprague Coolidge Foundation'ce ısmarlandı) Opus 35. ilk kez Juilliard Dördümlü'nce 22 Kasım 1958 günü Washington, D.C.'de Library of Congress salonunda çalındı.
- 40 : Üç Ballade (Amerikan halk ballade'larından esinli) Piyano eşliğinde ır için. 1- Şeytanın rüyası, 2- Altın söğüt, 3- Silaya. Sözleri 1950 yılında bağdarınca Amerikan halk ballade'larından dilimize çevrilmiş, salt sözler gözönünde tutularak 1955'te bağdanmıştır. 1958 Ocak'ında Cemil Sökmen Ankara'da Dieter Brux eşliğinde söyledi.
- 41 : Demet (Keman ile piyano için) Opus 33. Dostları Henri ve Henriette Guilloux'ya ithaf ettiği dört parça: 1- Prelüd (lento), 2- horon (vivo), 3- Ağır Zeybek (çok ağır), 4- Sepetçiöğlü, Suna Kan çalmıştır.
- 42 : Tema con variazioni ("Piyano için beş parça" adlı yaratıdan) Devlet konservatuarı yayını olarak 1960'da çoğaltıldı. metin Ögüt Ankara Radyosu'nda çaldı.
- 43 : Partita (Yalnız keman için) Opus 36. dört parça. Southern

Music yayınevinde bastırıldı.

- 44 : 3. Sinfoni (Orkestra için) Opus 39. Koussevitzky Foundation'ce ısmarlandı. 1960 yılında bitti. İlk iki çalışması: 1963 Bakü'de Saygun yönetiminde. Birkaç gün sonra Moskova'da Niyazi Tağzide yönetimindeki Devlet Sinfonik Sinema Orkestrası'nca verilen özel dinletide ancak birinci bölümü çalınabilmiş, Sovyet Devlet Çizitevi'nce çizitlenerek piyasaya çıkarılmıştır.
- 45 : Aksak tatarlar üzerine on etüd (Piyano için) Opus 38. 3. Sinfoni'den önce yazılmaya başlanmış, son iki parçası 1964'te bitirilmiştir.
- 46 : Ölü'nün kitabı (ses ile değişik çalgılar için) Opus 37. Eski Mısır yazılarından esinli beş parça.
- 47 : Töresel okuma kitabı (Opus 40) Devlet Konservatuarı'nın doreleme dersleri için düşünülmüş nota okuma alıştırıcıları.

NECİL KÂZIM AKSES

Başlıca Besteleri:

- 1 : Prelüd ve fügler (1929) Piyano için. basılmadı.
- 2 : Beş piyano parçası (1929 - 30) ilk ikisi Kitty Sörösi'ye, üçüncüsü Jale'ye, dördüncüsü Hasan Ferit'e [Alnar], sonuncusu anne'me: 1- Şiir, 2- şakacık, 3- Mersiye, 4- Bir yaz hatırası (Boğaziçi'nde sabah - Karadeniz'e doğru - Boğa'n Karadeniz'deki akisleri), 5- Köy, Beşinci 21 Şubat, dördüncüsü 7 Ekim, üçüncüsü 23 Ekim, ikincisi 10 Kasım 1929, ilki 8 Ocak 1930 günü bitmiş. İlk kez Viyana'da çalınan parçalar Viyana'daki Universal - Edition'un 9625 sırasayılı yayını olarak 1930'da basıldı.
- 3 : Allegro feroce (1930) Tibemol klarinetle keşikleşe çalınan Mibemol altsaksofon ve piyano için. Viyana'daki 1931 ilkbaharında bitti. Friedrich Statzer (piyano) ile Friedrich Wildgans'a (klarinet) ithaf edildi ve ilk kez 1931 ilkbaharında onlarca çalındı. Süresi iti dakikayı biraz geçer. Viyana'daki Universal - Edition'un 10.024 sırasayılı yayını olarak 1932'de basıldı.
- 4 : Piyano sonatı (1930) Mayıs'ında bitti ve orada çalındı, İstanbul'daki Papajorjiu yayınlarının 73. sü olarak 1936'da basıldı. İki bölümlü: a. allegro, b. allegro molto.
- 5 : Flüt sonatı (1933) Flüt ile piyano için. İlk kez Prag'da 20 Şubat 1934 günü çalındı, İstanbul'daki Papajorjiu yayını (sırasayısı 64) olarak basıldı.
- 6 : Üç Poem (1933) Mezzosopran ile yaylı dördümlü için. Prag'da 1933 yılında yazıldı. Basılmamıştır.
- 7 : Mete (1933) bir perdelik opera. Prag'da yazdı.
- 8 : Bayönder (1934) Bir perdelik opera. Ankara'da yazdı. Küğünü sopran, bariton ve orkestra için "Bayönder Süviti" olarak saklamaktadır.
- 9 : Minyatürler (1936) Piyano için yedi parça. Ulvi Cemal Erkin'e ithaf edilmiştir. Ankara'da 1936 Ekim'inde bitti. Aynı yıl İstanbul'daki Papajorjiu yayını (sırasayısı 80) olarak 1936'da basıldı, İstanbul'da ve 27 Mayıs 1947 günü Prag'da çalındı. 1- Lento, 2- Allegro giusto, 3- Andante cantabile, 4- Allegro moderato, 5- Andante e molto tranquillo, 6- Allegro, 7- allegro moderato.
- 10 : Keman ile piyano için poem (yazma). Notası yitiktir, belki Necdet Remzi Atak'ta.
- 11 : Çiftetelli (1934) Orkestra için dans. Prag'da çalındı ve Viyana'daki Universal - Edition'ca yayınlandı. 1965'te yeniden gözden geçirmekteydi.
- 12 : Şiir ve Müzik: Ömer bedrettin Uşaklı ile Ahmet Kutsi Tecer'in yılları üzerine, Konuşan ve ırlayan basbariton ile orkestra için. Ankara'da seslendirildi, basılmadı.
- 13 : Türkü armonilemeleri (belki 1937) Paul Hindemith'in salık vermesi üzerine Erkin ile Alnar'dan başka Akses de ikisesli koro için türküler armoniledi: Türk Küğ Belgeliği'nde ikiti bulunanları: Karadeniz Türküsü (Ha buradan aşağı), Bozkaya (Aydn), Urfalıyım (Urfa), Erzincan Türküsü (Ezinganda bir kuş var.), Kır at (Konya) Harmardalı Zeybeği, Çayır ince biçemedim (Konya), Kelpuşum (Kütahya), Ak koyun (Eskişehir.)
- 14 : Ankara Kalesi (1936 - 42) Orkestra şiiri. Yedeksubaylığı sırasında Cevat Dursunoğlu'nun teşvikiyle 1938 - 39

Başlıca Besteleri:

- yıllarında yazdı ve 1942'de son biçimini verdi. Dr. Ernst Praetorius yönetimindeki Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası'nca 22 Ekim 1942 günü Ankara Radyosu'nda çalındı. Fritz Zaun yönetimindeki Berliner Stadtisches Orchester 18 Ekim 1942 günü çaldı ve Polydor plaklarına da aldı. Viyana'daki Universal - Edition'un yayını bulunan yaratıcı bağdarı son yıllarda gözden geçirilip düzeltti. Bu yeni biçimi ilk kez 23 Ekim 1964 günü Gotthold E. Lessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nca çalındı.
- 15 : Konservatuvar Marşı (belki 1940) Ulvi Cemal Erkin ile birlikte yazdı. Ankara Devlet Konservatuvarı'nın bugün de resmi marşıdır.
- 16 : Yaylı dördümlü (1931 - 46) 28 Nisan 1946'da Ankara Radyosu'nda, sonra 27 Temmuz ve 26 Eylül 1947'de Pra'da çalındı. Ankara Devlet Konservatuvarı Yayını olarak çoğaltıldı.
- 17 : Antigone için sahne küğü (Sofokles'in tragedisine) Üfleme çalgıları için. Ankara'da verildi, basılmadı.
- 18 : Kral Oidipus için zahne küğü (Sofokles'in tragedisine) Üfleme çalgıları için. Ankara'da verildi, basılmadı.
- 19 : Julius Caesar için sahne küğü (Sofokles'in oyununa) Üfleme orkestrası için. Ankara'da verildi, basılmadı.
- 20 : Yaylı üçlül: Yalnız Adagio'su 1946'da Ankara Radyosu'nda çalındı. Basılmamıştır.
- 21 : Poem (1942 - 46) Viyolonsel ile orkestra için. İlk kez 29 Haziran 1946 günü Ankara'da çalındı. Antonio Saldarelli daha sonra 10 Eylül 1949'da Roma Radyosu'nda ve 1950'de İstanbul'da çaldı. Basılmamıştır.
- 22 : Dört sesli koro bağdaları (eşiksiz koro için.)
- 23 : Ballade (1947) Büyük orkestra için. 14 Nisan 1948 günü Ankara'da Ferit Alnar yönetiminde, 1950 yılında BBC yayını olarak Londra'da, 1951'de Birmingham'da çalındı.
- 24 : İtaliyenin. Büyük orkestra için 1948'de başlandı. Yahya Kemal beyatı'nın İtaliyenin kullanmayı düşünüyordu. 1965 baharında bağdarın havasından çıkmış olduğunu, belki artık tamamlamıyacağını söyledi.
- 25 : Partita Orkestra için. 1951'de başladı.
- 26 : Orkestra için Konçerto (bitmedi) 1950 ya da 1952'de başladı.
- 27 : Timur. Behçet Kemal Çağlar'ın librettosu üzerine opera. 1956'da başlanan ve ara - sıra ilerleyen küğü birkaç parçası Devlet Konservatuvarında kullanılmak üzere çoğaltılmıştır.
- 28 : Eskilerden iki dans (orkestra için) Minuetto ve siciliano.
- 29 : On piyano parçası (1963) Yedinci parça çifttug, dokuzuncu parça cenaze marşıdır. Üçüncüsü 2 Temmuz, dördüncüsü 5 Temmuz, birincisi 7 Temmuz , ikincisi 14 Temmuz 1963 günleri Ankara'da, onuncusu 30 Temmuz, sekincisi 6 Ağustos 1963 günü İstanbul'da, yedincisi 28 Ekim 1963 günü (belki Ankara'da) beş, altı ve dokuzuncusu Ankara'da bitti.
- 30 : On türkü (1964) Eşiksiz karışık koro için on türkü uygulaması. Yapı ve Kredi Bankası'nın ısmarlaması üzerine 1964'te yazıldılar: 1- Kolbaşı (7 Ocak), 2- Kars'a giderim (11 Ocak), 3- Ekini biçer oldum (12 Ocak), 4- Tevenk'te üzüm kara (15 Ocak), 5- Su gelir (15 Ocak), 6- Eli elekli gelin (18 Ocak), 7- Koyunu hor eyledim (19 Ocak), 8- Tutam yer elinden (20 Ocak), 9- İlahi (27 Ocak), 10- Gelin havası (3 Şubat 1964), Üçüncü ve beşinci türkü Banka'nın dinletisinde söylendi.
- 31 : Portreler (1964 - 65) Kimi orta, kimi yüksek ses ile piyano için şimdilik yedi parça. Konservatuvarları'nda ır öğrencilerine verdiği derslerde kullanılmak üzere yazıldılar: 1- Mumların karanlığı (21 Mart 1964), söz Vefa Karatay), 2- Dost (4 Ekim 1964; Söz: Cahit Kübeli), 3- tokat'a doğru (18 Kasım 1964; Söz: Cahit Kübeli), 4- Alaturka (31 Aralık 1964; Söz: Melih Cevdet Anday) 5- Anlatamıyorum (23 Ocak 1965, söz: Orhan Veli), 6- Süt (8 Nisan 1965; söz: Cahit Kübeli), 7- Ağıt (Oktay Rifat).
- 1 : La flüte de Jade (Paris 1928) Çince'de ayrı adla çevrilmiş sözler üzerine ses ile piyano için.
- 2 : les chansons de Bilitis ("Silitis'in şarkıları") (Paris) Fransızca sözlü ses - piyano parçaları.
- 3 : Kel Emin türküsü (Ankara 1932) Anadolu'dan derlenmiş bir ezgi üzerine ses ve piyano için.
- 4 : Yosma'nın türküsü (Ankara 1932) Anadolu ağızıyla kendi bulduğu bir ezgiyi kullanmakta. Ses ile piyano için.
- 5 : Yunus'un mezarında (Ankara 1932) Flüt ve piyano için. İlk basılan yaratısıdır. Dış ülkelerde de çokça çalındı.
- 6 : Zile türküsü (1933) Anadolu'dan derlenmiş bir ezgi üzerine ses ile piyano için.
- 7 : Andante (1933) Solo keman ile telli dördül için.
- 8 : Ölkem (1933) Anadolu ağızında, viyolonsel ile piyano için.
- 9 : Fuga (Tartini'den düzenleme) 22.4.1937 Perşembe günü İstanbul Saray Sineması'nda Verda Kazım [sonraki Ün] eşliğinde bağdarınca çalındı.
- 10 : Piyano için 1. peşrev (Papajorjiu basımı 1935)
- 11 : İki piyano parçası (1- Çocuklara masal, 2- Peşrev no. 2) Verda Ün 1.5.1944 Pazartesi günü İstanbul şehir Tiyatrosu'nda çaldı.
- 12 : İki melodi (1- Ninni, 2- Hüzün) ses ve piyano için. Verda Ün'ün eşliğinde Lamia Anday'ca 1.5.1944 Pazartesi günü İstanbul şehir Tiyatrosu'nda seslendirildi.
- 13 : Duyuş (piyano için, 1940) Papajorjiu basımı.
- 14 : Yaylı dördümlü (Mevlana'ya ithaf) 1 sırasayılı dördümlüden önce yazılmış ve Kateplman Kuvarteti'nce Ankara'da 20 Kasım 1950 günü çalınmış olan bu yazıyı artık saymamaktadır.
- 15 : 1. Yaylı dördümlü (Türk dördümlü) 1947 yılında Ekrem Zeki Ün, Emine Erel, Harutyun Hanesyan ve Lütfiye Dölensoy'dan kurulu dördümlü İstanbul Komedi Tiyatrosu'nda çalındı. papajorjiu yayını olarak basılmıştır. Üç bölümünün başlıkları: a) Türkü söyler gibi. b) Ağır, c) Yürük usul
- 16 : Yaylı Dördümlü (3 bölümlü) 1948 yılında Ekrem Zeki Ün, Emine Erel, Harutyun Hanesyan ve Lütfiye Dölensoy'dan kurulu dördümlü İstanbul'daki İtalyan kültür Merkezi'nde çalındı. 1953'te basılmıştır. Bölümleri: a) Akışlı, b) Ağır, c) Yürük usul.
- 17 : İki keman için parçalar (1951'de yazıldı) Yalnız ikisi Papajorjiu yayını olarak basıldı.
- 18 : Yaylı üçlül (Keman, viyola, viyolonsel için) 1952'de bitti. Üç bölümünün başlığı: a) Orta akış, b) derüni, c) canlı.
- 19 : Obvalı dördül (Obva, keman, vi viyolonsel için) 1955'te Celal Akatlar, Ekrem Zeki Ün, Harutyun Hanesyan, Lütfiye Dölensoy'ca İstanbul Komedi Tiyatrosu'nda çalındı.
- 20 : Korangle konçertosu (Tek bölümlü) Solo korangle ili yaylı ve vurma çalgıları ile arp için. Celal Akatlar'a ithaf edilmiş, sanatçı tarafından bağdar yönetimindeki İstanbul Şehir Orkestrası şliğiyile 1955 yılında Şan sineması'nda çalınmıştır.
- 21 : Piyano, vurma çalgılar ve yaylılar için konçerto (Birbirine bağlı üç bölüm) Eşi Verda Ün'e ithaf edilmiş olan yaratı 1956 yılında İstanbul Yeni Komedi Tiyatrosu'nda Verda Ün (piyano), Celal Yedican (vurmalar) ve bağdar yönetimindeki Şehir Orkestrası yaylıları tarafından çalındı. Ankara'da ilk çalınışı 11 Ocak 1958 Robert Lavrence yönetiminde Verda Ün ile.
- 22 : Sinfonik parça (tek bölüm) 3 fl, 2 ob, 2 kl, altob, 4 korno, 4 trompet, 4 trombon, tuba, vurmalar, yaylılar ve arp için orkestralanmış yaratı 1957 yılında bağdar yönetimindeki Şehir Orkestrası'nca Şan Sineması'nda çalındı.
- 23 : Viyolonsel konçertosu (tek bölümlü) Kadansları da bağdarındır. Ali Avcıoğlu'na ithaf edilmiş, 1959 yılında Şan Sineması'nda bağdar yönetimindeki Şehir Orkestrası'nın eşliğiyile Ali Avcıoğlu'nca çalınmıştır. Orkestrası: 2 fl, 2 ob, 2 kl, 2 fg, 4 korno, 2 trampet, 2 trombon, tuba, vurmalar ve yaylılar.
- 24 : Manastır Türküsü (eşiksiz koro için) Selahattin Evcil ile eşi Fikret Evcil'e ithaf edilmiş, basılmıştır. İlk söylenişi 1961

- yılında İstanbul Robert Koleji'nde amerikalı sanatçılar tarafından.
- 25 : Pişano için ilkel duyüş. Verda Ün'e ithaf edilmiş olarak basılan yapıyı Verda Ün 1962 yılında İstanbul'daki Alman kültür Merkezi'nde çaldı.
- 26 : Pişano için Prelüd, Verda Ün'e ithaf edilmiş, basılmamıştır. İlk kez çalınışı 1962'de İstanbul Alman Kültür Merkezi'nde Verda Ün tarafından.
- 27 : Keman Konçertosu (kadansları da bağdarın) Birbirine bağlı iki bölüm'den kurulu olup Ergün Tekinso'n'a ithaf edilmiş, bu sanatçı tarafından Verda Ün'ün pişano eşliğıyle 1963 yılında İngiliz Konsolosluğu salonunda çalınmıştır.
- 28 : İki keman için duo (iki bölümlü) 1963 yılında Ekrem Zeki Ün ile Okan Demiriş tarafından İngiliz Kültür merkezi'nde çalındı.
- 29 : Dört keman için dördül (iki bölümlü) Önder Ağbaba, Berge Aran Musa Albukrek ve Sinan yayalar'dan kurulu dördölce 1963 yılında Alman Kültür Merkezi'nde çalındı.
- 30 : Ses ve pişano için üç parça (1963) 1- Çoban, 2- Talas'a bir yol gider inceden, 3- Köprü'nün altı ırmak, Henüz seslendirilmedi.
- 31 : Oymak (Yaylı çalgılar dördülü) Prof. Dr. Necdet Sezer'e ithaf edilmiş tek bölümlü yaratı 1964'te yazılmış, henüz çalınmamıştır.
- 32 : Pişano için sonat (1964) birbirine bağlı iki bölümlü olup henüz çalınmamıştır.
- 33 : Pişano için küçük parçalar (1964) 1- Eski konakta., 2- Mor cepken, 3- Şalvarlı kız, 4- Masaldaki atlı, 5- Ovada akşam, Reşat Tardu'ya ithaf edilmiş, Remzi Kitabevi yayını olarak basılmıştır.

BÜLENT TARCAN

Başlıca Besteleri:

- 1 : İki Etüd (1935) Opus 2. Pişano için. İstanbul'da 1935 yılında yazılan iki parçanın ilki Karol Syzmannowski tarzındadır ve ona armağan edilmiştir. İkinci parçanın notası yitiktir.
- 2 : 1. kemaan Sonatı (1937) Opus 1. Keman ile pişano için. İzmir'de 1937 yılında bağdanmış, ilk kez bağdarca Cemal Reşit bey'in eşliğıyle Galatasaray Lisesi salonunda 1938 yılında çalınmıştır. İkinci bölümü olan yankı'yı ertesi 1939 Ali sezin ile Ferdi Statzer Fransız Tiyatrosu salonunda çaldılar. 1943 yılında bağdar sonatı yenibaştan işlemiş ve yaratı bu ikinci biçimiyle aynı yıl bağdarca Cemal Reşit Bey'in eşliğinde Ankara Radyosu'nda çalınmıştır. Basılı değildir.
- 3 : Divertimento (1939 - 40) Opus 3. Viyolonsel için. Mesud Cemil'in çalması için 1939 - 40 yıllarında Büyükdere'de yazılmış, fakat o çalmayınca geri alınarak malzemesi 2. Keman Sonatı'na aktarılmıştır.
- 4 : Demirkapı Marşı (1941) Opus 4. 1941'de açılan bando için marş yarışmasına girmek amacıyla o yıl Bolayır'da bando için yazıldı. Yarışmada ikinci kategoriye seçilmiş ise de İhsan Künçer beğendiğinden Riyaseticumhur Armoni Mızıkası'nca Ankara Radyosu'nda 1942- 44 yıllarında birkaç kez çalınmıştır. Partitür ve partileri bandonun kitiplüğündedir.
- 5 : Masallar (belki 1942) Opus 5. Orkestra için. Büyükdere ve Bolayır'da yazılan buğdayı Dr. Ernst Praetorius beğenerek Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası'nca çaldırmak istedi ise de yöneticinin 1946'da ölümü ile çalınmadan kaldı.
- 6 : Pişano konçertosu (1942 - 43) Opus 6. Pişano ile orkestra için. 1942 - 43 yıllarında Büyükdere'de yazılmış, Cemal Reşit Rey'ce Ömer Refik Yalıtıkaya'nın ikinci piyanoda eşliğıyle 1944 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda çalınmıştır. Partitür ve partiler bağdarda, iki pişano için indirgemesinin bir ikiti Mithat Fenmen'dedir.
- 7 : 2. Keman sonatı (1944 - 45) Pişanı ile keman için. 1944 - 45 yıllarında Nişantaşı'nda yazıldı. Bağdarın ilk eşi Necla Tarcan ile kemancı Ali Sezin 1945 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda çaldılar. basılmamıştır.
- 8 : Mozart'ın Küçükklü dodan Phantasie'nin orkestralanması

- (1946) Opus 8. Kchel kütüğünde 475 sırasayısını taşıyan pişanı Phantasie'sinin 1946 yılında Nişantaşı'nda orkestralanışı. 1953 yılında Cemal Reşit Rey yönetiminde İstanbul Radyosu'nda yarım bir okumadan sonra bırakılmış, badar yazısını 1964 yılı sonurunda düzeltmeğe başlamıştır.
- 9 : Baltazar (1950) Opus 9. Bağdar, Şüğüke Nihal'e hazırlattığı librettoyu 1950 yılında Erenköy'de opera olarak bağdarıya başladı, bir koro bir arya ve bir sahne yazdıktan sonra bıraktı.
- 10 : Balet süviti (1954) 10. 3 fl, 3 ob, 4 kl, 3 fg, 4 korno, 3 trompet, 3 trombon, tuba, vurmalar, arp ve yaylılardan oluşan büyük orkestra için. Yapı ve Kredi Bankası'nın 10. kuruluş yıldönümü dolayısıyla açtığı yarışma iin başlandı ve Erenköy'de 27 Nisan 1954 günü bitti. Honegger'in kararı ile birinciliğı kazanarak 1956'da yalnız Sirtio ile Horon Francesco Mander yönetimindeki Palazzo Pitti orkestrasınca ilk kez çalındı. Tümü 1957 yılında Pertev Apaydın yönetimindeki Riyaseticumhur Filarmonik Orkestrası'nca ilk kez çalındı. Aynı yıl Cemal Reşit Bey İstanbul şehir Orkestrası'na tümünü çaldırdı. Gene Rey Bruxelles'de Dünyü Sergisi dolayısıyla düzenlenen dinletide Concerts Colonne orkestrasınca Sirtio, Zeybek ve Horon bölümlerine çaldırdı. Partitür ve partiler basılmak üzere Wiesbaden'deki Impero Verlag'a verilmiştir. Düşük nitelikte bir ses şeridinin iktileri Ankara ve İstanbul Radyoları ile Haris'teki Radiodiffusion National'da bulunmaktadır.
- 11 : Süvit (1957) Opus 11. pişano için. 1957 yılında Erenköy'de yazıldı, 1959 - 62 yıllarında Gülseren Sadak, Ergican Saydam, Gülay Uğurata seçme parçalarını dinletilerinde ve radyolarda çaldılar. Saydam'ın çalışı Ankara Nadyosu'nda banda alındı. Wiesbaden'deki Impero verlag basmak üzere notasının bir iktini almıştır.
- 12 : Keman Konçertosu (1958) Opus 12. Keman ile 3 fl, 3 ob, 2 kl, 2 fg, 4 korno, 2 trompet, 3 trombon, tuba, vurmalar, arp ve yaylılardan oluşma büyük orkestra için 1958 yılında Erenköy'de yazıldı ve Adnan saygun'a armağanlandı. Partitür ile partileri gibi pişano indirgemesi de bağdardadır.
- 13 : Orkestra Süviti (1960) Opus 11 B. Pişano için op. 11 Süvit'in üçer fl, ob, kl, fg, 4 korno, 3 trompet, 3 trombon, tuba, vurmalar, arp celesta ve yaylılardan oluşma büyük orkestra için çevri yazılmışı, 1960 yılında Levent'te orkestralandı. Altı bölümlüdür: 1- Özleyiş, 2- Oyun, 3- Efe, 4- Çengi, 5- Ozan, 6- Karadeniz, İlkçalınışı Cemal Reşit Bey yönetimindeki İstanbul konservatuvarı Orkestrası'nca Reşit 1964 Ekim'inde Şan sineması'nda; Ankara'da ilk çalınışı G. E. Lessing yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Sinfoni Orkestrası'nca 22 Nisan, 1965 akşamı.
- 14 : Introduction, Passacaglia ve Fugue (1961) Opus 13. Keman ile viyolonsel için. Ayla Erduran ile Guy Fallot ile 1961 yılında Levent'te yazıldı, onlarca bir kez okundu. Devlet Konservatuvarı yayını olarak çoğaltıldı.
- 15 : On türkü (1964) Beyerlik iki defter olarak opus 14 ve opus 15. Yapı ve Kredi Bankası'nın ismarlaması üzerine 1964 yılında Levent'te yazdılar: 1- Şah boylum, 2- Ey Mantı var, 3- Oyana hindi, 4- Yürük Ali, 5- İzmir'in kavakları, 6- Bastım iğde dalına, 7- Demirciler, 8- Çift beyaz güvencin, 9- Köroğlu, 10- Muhyi. İçlerinden 1-6 ncılar eşliksiz karışık koro, 7 ile 8'inciler koro ile pişano, 9'uncusu bariton ile erkek korusu, 10'uncusu çift karışık koro içindir.
- 16 : Schmann'ın viyolonsel konçertosu için kadans (Opus sayısı yok). Viyolonselci Reşat Erzin için yazıldı.

(Devamı var)

Chopin'in Şiiri ve Fırtınası

• Evin İLYASOĞLU

Geçen haftanın İstanbul'daki en önemli yıldızı piyanist **Meral Güneyman**'dı. İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası eşliğinde **Erol Erdinç**, yönetiminde Chopin'in 2 numaralı Fa minör piyano konçertosunu çaldı. Son derece durmuş oturmuş bir teknik, hiç ağdalanmayan ve Chopin'in şiiri kadar iç dünyasındaki fırtınayı da yansıtan bir yorumdu. Meral Güneyman ile eski söyleşilerimizi anımsıyorum. Sanatçının içinde yaşadığı çevreye, her türlü koşullara karşı sanatını sürdürbilmesinden söz etmiştik. Bugün bir solistin kendisini odalara kapatıp ailesinden, çocuklarından, dışarıda akıp giden dünyadan soyutlanamayacağını söylemişti. Meral Güneyman, özellikle son iki yıldır Amerika'da binbir sorun ve sorumlulukla dolu bir ortamda yaşamakta. keşke yaşanmasa, ama bütün bu sıkıntılar onun sanatını daha da olgunlaştırmış, bilgeleştirmiş. Demek ki solist içinde yaşadığı her türlü koşulla birlikte sanatını geliştirebilmiş!

İDSO'dan gerek Chopin konçertosuna eşlikte, gerekse Brahms'ın 2 senfonisinde ayrıntıları gözeten, daha saydam tınılar beklenirdi.

ETFAL HASTANESİ'NDE MÜZİK

Etfal Hastanesi'nde konferans salonunda artık dizi konserler düzenleniyor. Hem de ücretsiz. Hem de bir ev konukseverliği havasında, çayı ile pastalarıyla ilaç şirketlerinin sponsorluğu ile sanatçıların kaşesini ödemeyi, piyano taşımak gibi konser masraflarını üstlenen yöneticiler, aynı zamanda nitelikli sanatçıları konut etmeyi de gözetiyorlar. Önce küçük resitaller derken küçük orkestralara ve dans topluluklarına kadar açmışlar sahnelerini. Bu organizasyonu tanımak bu konser dizilerine tanık olmak İstanbullular adını kıvanç verici. Sanata

kol kanat gerenler arttıkça toplumumuzdaki bağnaz düşünce ortamı da sınırlarını bilecektir.

Şişli Etfal hastanesi konferans (Kırser) Salonunda bu haftaki konukları **Saim Akçıl** orkestrası ve piyanist **Rüya Taner** idi. Saim Akçıl, her zamanki gayretli atılımları ile kurduğu Mimar Sinan Üniversitesi öğrencilerinden oluşan orkestrasını yönetti. Akçıl'ın bu atılımları her zaman kutlamaya değer! Bir bakarsınız karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin birleştiği bir orkestra kurar. Rusya'dan Azerbaycan'a dolaşır sanatçı toplar. Bir bakarsınız Borusan gibi bir özel teşebbüsün oda orkestrasını düzenlemiş, bir bakarsınız öğrencileri bir araya getirip kendi deyimiyle doğru dürüst yüzelebilmeleri için Florya'dan değil de Çırağan'ın önünden denize atıvermiş, yani sahneye çıkartmış. Bu kez de önceden planladığı üfleme grubu aynı gece bir başka konsere katılmak durumunda kalınca ilk kez konsere çıkardığı kimizi henüz

Efsun Öztoprak

3. sınıfta olan üfleme çalgılar grubunu toparlayıvermiş. Hangi sınıfta olmaları bir yana öylesi bir aşk içinde çaldirabilmek için özel bir elektrik sunmak gerekiyor topluluğa. Bu elektriği de sunabilmiş Saim Akçıl. Özellikle birinci keman ve birinci çellodaki öğrencileri kutlamaya değer. Ancak bunca genci orkestracı olarak yetiştirirken acaba hiç orkestra şefi yetiştirmeyi, bu tür konserlerinin bir bölümünü de genç şeflere bırakıp onlara şans tanımayı düşünüyor mu?

Ya da hiç şef adayı yetiştirmiyor mu?

Piyanist Rüya Taner, daha önce seslendirdiği Mozart ve Gireg konçertolarla alkışlarımızı toplamıştı. Kıbrıs'ta yaşayıp çalışmalarını zaman zaman Londra'da sürdüren sanatçı, tuşlara hakimiyeti ile Mozart'ın KV 453 Sol Majör piyano konçertosunda dikkati çekti. 1971 doğumlu sanatçı, Mozart'ı toz pembe renklerde yaşının

verdiği bir romantizm içinde yorumladı.

Şişli Etfal Müzik Akşamları bundan sonra 1 nisan da Hint Müziği ve dansları sunacak. 13 Nisan da **Zehra - Süha Yıldız**, 27 nisan da **Suat Arıkan** ve **Cemalettin Kurugüllü** şan resitalleriyle 2 Mayıs'ta Akbank Oda Orkestrası'nı **İdil Biret**'in solistliğinde sunacak. Bu sevimli ortama ve seslerin oldukça iyi tınladığı salona herkes çağrılı; müzikseverlere duyurulur.

MOZART'IN SON YAPITI:

Atatürk Kültür Merkezi kapalı olduğundan bu yıl opera sanatçılarımız da sanatlarını sahne alışkanlıklarını nasıl sürdüreceklerini tartışır haldeydiler. Neyse ki ileriye yönelik opera pazarlıkları: Verdi ve Mozart requiemleri gibi koro rolü yapıtlarla kan dolaşımları sağlanmış oldu. Önümüzdeki hafta Turandot ile İstanbul Operası neredeyse bir yıllık ayrılıktan sonra yeniden AKM'nin büyük sahnesinde perdelelerini açıyor.

Opera yönetiminin Cemal Reşid Rey Salonu'nda aldığı etkinliklerden biri de Mozart'ın Requiem'i idi.

Mozart'ın Requiem'i (ölüm duası) denince aklıma nedense hep iki şey gelir. Birincisi bu yapıtta Mozart'ın, ölüme bir dost gibi yaklaştığı, ikinci ise **Cemal Reşid Rey**'in 1920'li yıllarda ilk kez bir koral yapıt olarak Requiem'i seslendirmeye kalkışması; fesli beyler ve çarşafli hanımlara bir türlü sözleri ezberletemediğinden formizasyon usulü (Hmmm şeklinde) notaları söyletmesi.

Mozart'ın ölüm döşeginde yazıp, öğrencileri

tarafından tamamlanan Requiem'ini bu kez İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin orkestra koro ve solistleri **Rengim Gökmen** yönetiminde seslendirdi.

Yerinde tempolarla ölümden çok dirime yaraşan bir üslupta, tümüyle zevkle izlendi Requiem. Opera orkestrasının ustalıklı eşliği özellikle kemanların entonasyon birliği, kayda de-

ğerdi. Koro (yorgun bir gününde olduğu söylen-di) yer yer daha enerjik olabilirdi. Örneğin Rex gibi bir bölümün görkemi daha gerilimli yaşanabilirdi.

Solistlerden **Efsun Öztoprak** pırıltılı sesi, son derece güzel yorumu ve güvenli tekniği ile özellikle dikkati çekti. **Lynn Çağlar** da abartısız, yapıta yaraşan ölçülü ve dikkatli yorumu ile başarılıydı.

Cemalettin Kurugüllü şan bilgisindeki ustalığı ile yoruma renk kattı. **Suat Arıkan**'dan duygulu yorumuna karşın (Örneğin Tabu miru'm'da) daha koyu bir bas tonu beklenirdi. Dört solis-

tin aralarındaki dengesi ve uyumu övgüye değerdi.

Dinleyici, orkestra - koro ve solo için yazılmış yapıtlara ayrı bir ilgi gösteriyor.

Umarız önümüzdeki mevsim böylesi yapıtlara yenileri eklesin, örneğin bu kez **Berlioz**'un o görkemli Requiem'ini dinleyelim!

Meral Güneyman

Alıntı: Cumhuriyet Gazetesi, 22.3.1995

MAVİ NOTA MÜZİK VE SANAT DERGİSİ ŞAN MÜZİK ÖDÜLÜ

Kültür - Sanat alanının vazgeçilmez unsurlarından biri olan müziğin ülkemizdeki konumunu ve gidişini nesnel bir biçimde ortaya koymak amacıyla dergimiz tarafından "MAVİ NOTA MÜZİK VE SANAT DERGİSİ ŞAN MÜZİK ÖDÜLÜ" adı altında bir Şan Yarışması düzenlenmiştir. Ödül organizasyonu adı geçen dergi tarafından gerçekleştirilecektir.

Yarışmanın "Seçiciler Kurulu" aşağıdaki adlardan oluşmaktadır:

- Müfit Semih BAYLAN Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi Genel Yayın Yönetmeni
- Doç. Suna ÇEVİK Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.
- Doç. Keriman DAVRAN Ankara Devlet Opera ve Balesi Sanatçısı - Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi
- Müfide ÖZGÜÇ Ankara Devlet Opera ve Balesi Sanatçısı
- Hatice SARAC Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Eğt. Bölümü Öğr. Gör.
- Doç. Gülşen ŞİMŞEK Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi
- Nalan YİĞİT Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü Öğr. Üyesi

YARIŞMA KOŞULLARI:

1) Yarışma iki aşamalı olup, birinci aşamanın sonunda finale kalanlar aynı gün ilan edilecektir.

A) Birinci aşamada seslendirilmesi istenen repertuar (program):

- Arie Antiche
- Lied
- Opera Ariası
- Türk Bestecilerinden özgün bir eser ya da bir türkü düzenleme (seçilen eserler özgün dillerinde ve özgün tonalitelerinde seslendirilecektir.)

B) İkinci aşamada seslendirilmesi istenen repertuar (program):

Birinci aşamada seslendirilen repertuarın dışında farklı bir program sunulacaktır:

- a) Barok ya da Klasik Dönem Bestecilerinden bir yapıt: (Bach, Haendel, Mozart veya Beethoven'den seçilmiş bir yapıt.)
- b) Romantik Dönem Bestecilerinden bir lied (Schubert, Schumann, Mendelshonn veya Brahms'tan seçilmiş bir eser)
- c) Büyük Ölçekli (teknik zorlukları içeren) bir opera ariası (Verdi, Puccini, Donizetti veya Rossini'den seçilmiş bir yapıt)
- d) Türk bestecilerinin büyük ölçekli yapıtlarından seçilmiş bir örnek.

2) Yarışmanın sonucunda iki ödül, bir mansiyon verilecektir.

- a) Ödüller 10.000.000.- TL.
- b) Mansiyon 5.000.000.- TL. dir.

3) Yarışmaya katılabilmek için 20 Nisan 1996 tarihi itibarıyla 30 yaşından gün almamış olmak gerekmektedir.

4) Yarışmaya Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Devlet Konservatuvarları Müzik bölümü öğrencileri ve Mezunlarıyla, özel çalışmalarla kendisini yetiştirmiş adaylar katılabilir.

5) Yarışmaya katılacak olanlar, kısa özgeçmişini, adı soyadı ve adresini, telefon numarasını, bir vesikalık fotoğrafını, seslendireceği yapıtların partiyonlarıyla birlikte aşağıdaki adrese göndereceklerdir.

Ayrıca yarışmayla ilgili tüm yazışmalar bu adrese yapılacaktır:

Müfit Semih BAYLAN, MAVİ NOTA Müzik ve Sanat Dergisi P.K. 205 61004 Trabzon.

Seslendirilecek yapıtların partiyonlarının (solo ve piyano eşlikleri) temiz bir fotokopisi dergimize gönderilecektir.

6) Yarışmacılar, isteğe bağlı olarak eşliklerini getirebileceklerdir. Aksi takdirde dergimizce temin edilecek olan bir piyanist ile (kendilerine prova olanağı verilerek) yarışma gerçekleştirilecektir.

7) Yarışmada sadece derece alan adayların gidiş - dönüş otobüs giderleri dergimizce karşılanacaktır.

8) Yarışmaya katılan tüm yarışmacıların Trabzon'daki konaklama ve yemek giderleri dergimize aittir.

9) Yarışma için son başvuru tarihi 20 Nisan 1996'dır.

10) Yarışma 15/30 Mayıs tarihleri arasında belirlenecek bir günde Trabzon'da yapılacaktır.

11) Yarışmanın yapılacağı tarih, bir davet mektubuyla yarışmacılara bildirilecek ve basın bildirisiyle kamucuya açıklanacaktır.

MAVİ NOTA

MAVİ NOTA

Müzik ve Sanat Dergisi

Abone Koşulları : Yıllık 500.000.- TL.
Yurtdışı Abone : 50 DM.

Yazışma Adresi : P. K. 205 - 61004 - TRABZON
Ederi : 100.000.- TL. (KDV dahil)
Telefax : (0462) 224 26 30

İstanbul Temsilcisi : Osman Razi AKSU
Tel: (0212) 288 16 80
İzmir Temsilcisi : Melih GÜLER

DİZGİ: DİZTEK
Tel: (0232) 441 30 72 - Fax: 445 25 32 İZMİR

Sahibi : Sevilay BAYLAN
Genel yayın Yönetmeni : M. Semih BAYLAN
Yazı İşleri Yönetmeni : Hülya ÖZMEN
Kapak - İç Düzenleme : M. Reşat SÜMERKAN
Kapak Fotoğraf : Candan ERÇETİN
Film - Montaj : Aydın OLCAY
Sanat Danışmanları : Gündoğdu SANİMER
Ahmet ÖZER

Abone ederinin, Müfit Semih BAYLAN adına 731986 nolu postaçekli hesabına yatırıldıktan sonra, dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktilo ile yazılması rica olunur.
Ürünler yayımlansın, yayımlanmıyın geri verilmez.

Basım Yeri : Karadeniz Gazetesi Ofset Tesisleri
TEL: 0 (462) 3253900 (3 hat) Fax: 325 39 04
TRABZON